

ข้อสอบกระบวนวิชา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัท ภาค 2 ปีการศึกษา 2521

- ข้อ 1. นายเก่ง นายแก้ว นายกล้า ได้ตกลงตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน “แก้วเก่งกล้า” มีวัตถุประสงค์ค้าขายเครื่องกีฬาและได้ตกลงให้นายเก่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ นายเก่งได้ไปกู้เงินจากนางสาวสดสวยมา 100,000 บาท เพื่อใช้ในกิจการของห้างหุ้นส่วน ต่อมา นายกล้าได้ชวนนายโกยเข้ามาเป็นหุ้นส่วนอีกคนหนึ่งโดยนายเก่งและนายแก้วก็เห็นชอบด้วย พอสิ้นปีห้างหุ้นส่วนค้างชำระหนี้นางสาวสดสวยอยู่อีก 50,000 บาท ดังนี้ นางสาวสดสวยจะฟ้องเรียกหนี้รายนี้จากใครได้บ้าง
- ข้อ 2. ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุดารัตน์ มีนางสาวศรีเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด และนางสาวสุดาเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด นางสาวศรีตกลงรับจะลงหุ้น 500,000 บาท ส่วนนางสาวสุดาลงทุนด้วยแรงงาน นางสาวศรีส่งเงินใช้ค่าหุ้นไปแล้ว 50,000 บาท และนางสาวศรีชอบเข้ามาจัดการงานของห้างหุ้นส่วนร่วมกับนางสาวสุดาเสมอ ภายหลังห้างมีหนี้สินอยู่ 1,000 บาท เมื่อห้างผิดนัดเจ้าหนี้ของห้างจะฟ้องนางสาวศรีและนางสาวสุดาให้รับผิดได้อย่างไรหรือไม่
- ข้อ 3. เอก ได้โอนหุ้นชนิดระบุชื่อของตนซึ่งชำระมูลค่าหุ้นไปแล้ว 25% จำนวน 50 หุ้นให้ โท. โดยถูกต้อง ใน 3 เดือนต่อมา บริษัทซึ่งเอกเคยเป็นผู้ถือหุ้นอยู่นั้นถูกเจ้าหนี้เรียกให้ชำระหนี้ที่กรรมการบริษัทเป็นผู้ก่อให้เกิดขึ้น เจ้าหนี้ของบริษัทจึงเรียกให้เอกชำระเงินค่าหุ้นที่ยังค้างชำระอยู่อีก 75% แก่บริษัท เอกต่อสู้ว่าตนได้โอนหุ้นทั้งหมดของตนไปให้ โท. โดยถูกต้องแล้ว เจ้าหนี้ของบริษัทควรจะไปเรียกร้องเอาจากโท ดังนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่า ข้อต่อสู้ของเอกจะถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่
- ข้อ 4. สมและพวกรวม 8 คน เป็นผู้เริ่มก่อการบริษัทแห่งหนึ่ง หลังจากจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิเรียบร้อยแล้ว สมและพวกก็ได้ทำสัญญาซื้อไม้และเหล็ก จากสมัยซึ่งเป็นพ่อค้าขายของชนิดนั้นโดยยังมีได้ชำระราคากัน ในการประชุมจัดตั้งบริษัทที่ประชุมได้ให้สัตยาบันไม้ และไม่อนุมัติเหล็ก ต่อมาสมได้ลาออกจากการเป็นผู้เริ่มก่อการก่อนที่จะจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท ดังนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่า สมจะฟ้องสมและพวกให้รับผิดในหนี้สินทั้ง 2 จำนวนนี้ได้หรือไม่

ธงคำตอบ

ภาค 2 ปีการศึกษา 2521

ข้อ 1. หลักกฎหมาย

ป.พ.พ.มาตรา 1050 บัญญัติว่า “การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้อื่นได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะการจัดการไปเช่นนั้น”

วินิจฉัย

ตามปัญหา การที่นายเก่งไปกู้เงินจากนางสาวสดสวยมา 100,000 บาท เพื่อนำมาใช้ในกิจการของห้างหุ้นส่วน ถือว่านายเก่งได้กระทำไปในทางธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วน เพราะการประกอบธุรกิจก็ต้องจะมีการกู้หนี้ยืมสินกันบ้าง เพื่อนำเงินมาลงทุน ดังนั้นผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ จะปฏิเสธความรับผิดชอบได้ก็ต่อเมื่อพิสูจน์ให้เห็นได้ว่า การกู้ยืมเงินเป็นการจัดทำไปในทางนอกธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วน ดังนั้น นายเก่ง นายแก้ว นายกล้า จึงต้องรับผิดชอบในหนี้ 50,000 บาทนี้ร่วมกัน (ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1050)

ส่วนนายไถยนั้นแม้จะเข้ามาเป็นหุ้นส่วนในภายหลัง แต่หนี้ของห้างหุ้นส่วนที่เกิดขึ้นก่อนที่ตนเข้ามาเป็นหุ้นส่วน ตนก็ต้องรับผิดชอบด้วยตามมาตรา 1052 แห่ง ป.พ.พ. ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลผู้เข้าเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วน ย่อมต้องรับผิดชอบในหนี้ใด ๆ ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนเข้ามาเป็นหุ้นส่วนด้วย”

สรุป นางสาวสดสวยมีสิทธิฟ้องเรียกหนี้จากนายเก่ง นายแก้ว นายกล้า นายไถย ได้ตามหลักกฎหมายดังกล่าวข้างต้น

ข้อ 2. หลักกฎหมาย

ป.พ.พ.มาตรา 1088 วรรคแรก วางหลักไว้ว่า ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบได้สอดเข้าไปเกี่ยวข้องกับงานของห้างหุ้นส่วน ท่านว่าผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ทั้งหลายของห้างหุ้นส่วนนั้นโดยไม่จำกัดจำนวน

วินิจฉัย

ตามปัญหานางสาวศรีเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบแต่ได้สอดเข้าไปจัดการงานของห้างหุ้นส่วนเสมอ ดังนั้น นางสาวศรีจะต้องร่วมรับผิดชอบกับนางสาวสุดาในบรรดาหนี้ทั้งหลายที่ตนได้เข้าไปจัดการงานของห้างโดยไม่จำกัดจำนวน ดังนั้น ถ้าหนี้นี้เกิดขึ้นเพราะนางสาวศรีสอดเข้าไปจัดการงานของห้างนางสาวศรีก็ต้องรับผิดชอบร่วมกับนางสาวสุดา

โดยไม่จำกัดจำนวน แต่ถ้านั้นนี้ได้เกิดขึ้นแต่ไม่ใช่ขณะที่นางสาวศรีสอดเข้าไปจัดการงานนางสาวศรีก็ไม่ต้องรับผิดชอบ

ส่วนนางสาวสุดาเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบซึ่งต้องรับผิดชอบในบรรดาหนี้ของห้างโดยไม่จำกัดจำนวน ดังนั้นเจ้าหนี้ของห้างจึงมีสิทธิเรียกให้นางสาวสุดารับผิดชอบในหนี้นี้ได้เต็มจำนวนตาม ป.พ.พ.มาตรา 1077 (2)

ข้อ 3., หลักกฎหมาย

ตามมาตรา 1133 หุ้นระบุชื่อที่จ่ายเงินยังไม่ครบมูลค่าของหุ้นนั้น ถ้ามีการโอน ผู้โอนยังต้องรับผิดชอบในหนี้สินของบริษัทที่มีมาก่อนการโอน เท่าจำนวนที่ยังชำระไม่ครบมูลค่าของหุ้นแต่ผู้โอนมีสิทธิขอให้ทางบริษัทไปเก็บค่าหุ้นที่ยังจ่ายไม่ครบจากผู้ถือหุ้นคนอื่น ๆ ในบริษัทเสียก่อน และถ้ายังไม่พอที่จะชำระหนี้ถึงจะมาเรียกเก็บจากผู้โอนได้เท่าที่ผู้โอนยังจ่ายไม่ครบในมูลค่าของหุ้นนั้น ๆ แต่ถ้าเป็นหนี้ของบริษัทที่เกิดขึ้นหลังการโอนแล้ว ผู้โอนไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้สินนั้น ๆ แต่ประการใด ๆ

วินิจฉัย

แยกตอบเป็น 2 ประเด็น

1. ถ้าเป็นหนี้สินที่เกิดขึ้นก่อนการโอน

ข้อต่อสู้ของเอกจะใช้ยันเจ้าหนี้บริษัทไม่ได้ เอกต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้บริษัทเท่าที่ยังจ่ายค่าหุ้นไม่ครบ แต่เอกก็มีสิทธิที่จะขอให้บริษัทไปเรียกเก็บค่าหุ้นที่ยังจ่ายไม่ครบจากผู้ถือหุ้นคนอื่น ๆ ในบริษัทให้หมดเสียก่อน และถ้ายังไม่พอชำระหนี้ ถึงจะมาเอาจากเอกได้ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1133 ดังกล่าวข้างต้น

2. ถ้าเป็นหนี้สินที่เกิดขึ้นหลังการโอน

ข้อต่อสู้ของเอกใช้ยันเจ้าหนี้บริษัทได้ เจ้าหนี้ของบริษัทต้องไปเรียกเก็บจากโท เพราะโทเป็นผู้รับโอนที่ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว สิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบที่เอกเคยมีต่อบริษัท โทเป็นคนรับช่วงมาหมดทั้งสิ้น

1. ถ้าเป็นหนี้ก่อนการโอน เอกต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ของบริษัท
2. ถ้าเป็นหนี้หลังการโอน เอกไม่ต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ของบริษัท

ข้อ 4. หลักกฎหมาย

1. ตามมาตรา 1113 ผู้เริ่มก่อการต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้และการจ่ายเงินซึ่งที่ประชุมจัดตั้งบริษัทมิได้อนุมัติ และแม้จะได้มีการอนุมัติก็ยังคงต้องรับผิดชอบอยู่เช่นนั้นไปจนกว่าจะได้จดทะเบียนบริษัท

2. การลาออกจากเป็นผู้เริ่มก่อการ มิได้ทำให้ความรับผิดหมดไป

วินิจฉัย

เป็นเรื่องการฟ้องร้องก่อนจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท ถึงแม้ว่าสมจะลาออกจากการเป็นผู้เริ่มก่อการก็ตาม ก็มิได้ทำให้สมหมดความรับผิดในหนี้สินที่ก่อเกิดขึ้นตามสัญญานั้นไม่ และแม้ว่าทางที่ประชุมจัดตั้งบริษัทจะรับรองสัญญาชื่อไม่แต่ไม่รับรองสัญญาชื่อเหล็กก็ตาม หนี้สินทั้ง 2 จำนวนนี้ สมก็ต้องรับผิดร่วมกับผู้เริ่มก่อการทุกคน ตามมาตรา 1113 เนื่องจากสมัยฟ้องให้รับผิดก่อนจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท

ฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า สมัย ฟ้องให้สมและพวกซึ่งเป็นผู้เริ่มก่อการทุกคนให้รับผิดในหนี้สินทั้ง 2 จำนวนได้ เพราะเป็นการฟ้องก่อนจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท ซึ่ง ป.พ.พ. มาตรา 1113 บัญญัติให้รับผิดร่วมกัน

ข้อสอบกระบวนวิชา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัท ภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2521

- ข้อ 1. นายมิต และนายสว่าง เข้าหุ้นส่วนกันเพื่อจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ทำการค้าข้าวโพด โดยไม่ได้ตกลงให้ใครเป็นผู้จัดการ นายมิตได้ไปทำสัญญาจะซื้อจะขาย ข้าวโพดจากนายฉาย ซึ่งเป็นพ่อค้าข้าวโพด โดยคู่สัญญาตกลงกันว่า ให้ชำระเงินและส่งมอบข้าวโพดกันวันที่ 30 พฤษภาคม 2522 ครั้นถึงวันนัด นายมิตมีธุระต้องไปต่างจังหวัด และนายฉายไม่ยอมส่งมอบข้าวโพดให้ตามสัญญา ดังนี้ นายสว่างจะเรียกร้องให้นายฉายปฏิบัติตามสัญญาได้หรือไม่ เพราะเหตุใด
- ข้อ 2. นายมนตรี และนายวินัย ตกลงตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด คำเครื่องไฟฟ้า นายมนตรีรับจะลงหุ้น 1 แสนบาท และจำกัดความรับผิดชอบไว้ ส่วนนายวินัยของลงทุนด้วยแรง และเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ นายมนตรีขอบอกกับบุคคลภายนอกที่มาติดต่อทำการค้ากับห้างฯ ว่า ตนได้ลงหุ้นไว้ 5 แสนบาท เพื่อให้เกิดความเลื่อมใส ดังนี้ นายมนตรีจะต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกอย่างไรหรือไม่
- ข้อ 3. นางสาวมรกต ได้จองหุ้นของบริษัทนิมิตรก่อสร้าง จำกัด ไว้เป็นจำนวน 100 หุ้น กรรมการชุดแรกได้เรียกเก็บเงินค่าหุ้นไปแล้ว 25% ต่อมาที่ประชุมใหญ่ของบริษัทได้มีมติให้เรียกเก็บเงินค่าหุ้นอีก 50% กรรมการของบริษัทจึงได้มีจดหมายไปรษณีย์ลงทะเบียนล่วงหน้า 30 วัน ไปยังผู้ถือหุ้นทุกคนให้ชำระเงินค่าหุ้นที่เรียกเก็บภายในวันที่ 1 พฤษภาคม มิฉะนั้นจะริบหุ้นออกขายทอดตลาด นางสาวมรกตได้รับจดหมายแล้วก็เพิกเฉยเสียไม่ยอมชำระค่าหุ้นตามที่เรียกเก็บ ดังนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่า กรรมการจะริบหุ้นของนางสาวมรกตขายทอดตลาดได้หรือไม่
- ข้อ 4. ในเดือนพฤษภาคม 2522 นายทองสุข และนายวิรัช ได้จองหุ้นของบริษัทส่งเสริมเกษตรกรรม จำกัด คนละ 20 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท โดยเข้าใจว่าบริษัทจะทำการเพาะปลูกด้วย แต่แท้จริงแล้วบริษัทไม่ทำการเพาะปลูก คงทำการค้าอย่างเดียว ในเดือนกรกฎาคม ได้มีการประชุมตั้งบริษัท และไปจดทะเบียนในเดือนสิงหาคม ต่อมานายทองสุข และนายวิรัช จึงมาถอนการจองหุ้น โดยยกเหตุผลสำคัญผิดดังกล่าวข้างต้น ดังนี้ให้ท่านวินิจฉัยว่า นายทองสุข และนายวิรัช จะถอนการจองหุ้นได้หรือไม่ ให้ท่านยกหลักกฎหมายขึ้นวินิจฉัย

ธงคำตอบ

ภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2521

ข้อ 1. ป.พ.พ.มาตรา 1049 บัญญัติว่า “ผู้เป็นหุ้นส่วนจะถือสิทธิใด ๆ แก่บุคคลภายนอกในกิจการค้าขาย ซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตนนั้นหาได้ไม่”

ตามปัญหานี้ การที่นายสว่างจะเรียกร้องให้นายฉายปฏิบัติตามสัญญาจะซื้อจะขายนั้น นายสว่างไม่มีอำนาจทำได้ เพราะในเรื่องของห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนจะถือสิทธิใด ๆ แก่บุคคลภายนอกในกิจการค้าขายซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตนนั้นไม่ได้ตามปัญหานี้ไม่ปรากฏว่าได้มีชื่อของนายสว่างในกิจการค้า นายสว่างจึงไม่มีสิทธิเรียกร้องให้นายฉายปฏิบัติตามสัญญาได้

ข้อ 2. ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1085 บัญญัติว่า “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบได้แสดงด้วยจดหมายหรือใบแจ้งความหรือด้วยวิธีอื่นให้บุคคลภายนอกทราบว่าตนได้ลงหุ้นไว้มากกว่าจำนวนซึ่งได้จดทะเบียนไว้เพียงใด ท่านว่าผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบเท่าถึงจำนวนเพียงนั้น”

วินิจฉัย ตามปัญหา นายมนตรีเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบ ซึ่งตามหลักกฎหมาย มาตรา 1077(1) นายมนตรีจะต้องรับผิดชอบไม่เกินจำนวนเงิน 1 แสนบาท แต่ นายมนตรีชอบบอกผู้ที่มาติดต่อกับห้างฯ ว่าตนลงหุ้น 5 แสนบาท ดังนั้น นายมนตรีจึงต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกที่มาทำการติดต่อกับห้างฯ เท่าจำนวนเงิน 5 แสนบาท ตามที่ได้คุยโอ้อวดไว้

ข้อ 3. ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1123 “ถ้าผู้ถือหุ้นคนใดละเลยไม่ส่งใช้เงินที่เรียกค่าหุ้นตามวันกำหนด กรรมการจะส่งคำบอกกล่าวด้วยจดหมายส่งลงทะเบียนไปรษณีย์ไปยังผู้นั้น ให้ส่งใช้เงินที่เรียกเก็บกับทั้งดอกเบี้ยด้วยก็ได้

ในคำบอกกล่าวอันนี้ ให้กำหนดเวลาไปพอสมควรเพื่อให้ใช้เงินที่เรียกเก็บทั้งดอกเบี้ย และต้องบอกไปด้วยว่าให้ส่งใช้ ณ สถานที่ใด อนึ่งในคำบอกกล่าวนั้น จะแจ้งไปด้วยก็ได้ว่า ถ้าไม่ใช้เงินตามเรียก หุ้นนั้นอาจจะถูกริบ”

วินิจฉัย การที่กรรมการบริษัท จะริบหุ้นออกขายทอดตลาดได้นั้น จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด กล่าวคือ จะต้องปฏิบัติตามมาตรา 1121 เสียก่อน คือต้องส่งจดหมายไปรษณีย์ลงทะเบียนล่วงหน้าไม่ต่ำกว่า 21 วัน ไปยังผู้ถือหุ้นให้ส่งเงินค่าหุ้นตามที่เรียกเก็บ และถ้าผู้ถือหุ้นไม่ส่งเงินตามวันเวลาที่กำหนดไว้ กรรมการของบริษัทก็ต้องมีจดหมายไปรษณีย์ลงทะเบียนไปอีกเป็นครั้งที่สอง (ตาม ม.1123) เรียก

เก็บเงินค่าหุ้นพร้อมทั้งดอกเบี้ยที่ค้างชำระ และมีถ้อยแถลงความถึงการรับหุ้นด้วย ถ้าไม่มีถ้อยแถลงความถึงการรับหุ้นแล้วก็จะรับหุ้นไม่ได้

แต่ตามปัญหา กรรมการบริษัทได้มีจดหมายลงทะเบียนไปฉบับเดียว และมีถ้อยแถลงความว่าจะรับหุ้นด้วยนั้น กรรมการก็ยังไม่มีอำนาจจะรับหุ้นได้ เพราะยังไม่ได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักกฎหมายดังกล่าวข้างต้น

สรุป ข้าพเจ้าก็จะวินิจฉัยว่า กรรมการบริษัทจะรับหุ้นของนางสาวมรกต ออกขายทอดตลาดยังไม่ได้ เพราะขัดต่อหลักกฎหมายดังกล่าวข้างต้น

ข้อ 4. ตามป.พ.พ.มาตรา 1114 บัญญัติว่า “เมื่อบริษัทได้จดทะเบียนแล้ว ผู้เข้าซื้อหุ้นจะร้องขอให้ศาลเพิกถอนการที่ตนได้เข้าซื้อชื่อโดยยกเหตุว่าสำคัญผิด หรือต้องข่มขู่หรือถูกลวงล่อฉ้อฉลนั้น ท่านว่า หากอาจทำได้ไม่”

วินิจฉัย ตามปัญหานี้ ได้มีการจดทะเบียนตั้งบริษัทเรียบร้อยแล้ว ผู้เข้าซื้อหุ้นทั้งสองจึงมาขอถอนการจองหุ้น ซึ่งตามมาตรา 1114 ได้วางหลักไว้ว่า เมื่อบริษัทได้จดทะเบียนแล้ว จะร้องขอให้ศาลเพิกถอนการจองหุ้น โดยอ้างว่าสำคัญผิด หรือถูกข่มขู่ ย่อมไม่ได้ เมื่อขอศาลเพิกถอนไม่ได้ ผู้เข้าซื้อชื่อหุ้นทั้งสอง ก็ย่อมไม่มีสิทธิขอถอนการจองหุ้นได้

ดังนั้น ข้าพเจ้าจะวินิจฉัยว่า นายทองสุขและนายวิรัช จะขอถอนการจองหุ้นไม่ได้ ตามหลักกฎหมายดังกล่าวข้างต้น

ข้อสอบกระบวนวิชา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัท ภาค 1 ปีการศึกษา 2522

- ข้อ 1. เดิมนายสินเช่าร้านค้าของนายเวกประกอบกิจการค้าขายเครื่องอะไหล่รถยนต์ ต่อมาได้ชักชวนนายมัน, นายคง มาเข้าหุ้นส่วนกันทำการค้าขายเครื่องอะไหล่รถยนต์โดยใช้ชื่อว่า “ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน มันคงสิน” และได้เช่าร้านค้าของนายเวกเป็นที่ทำการค้าต่อไป ทั้งหมดได้ตกลงให้นายสินเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ดำเนินการมาได้ 6 เดือนเศษ นายมันก็ลาออกจากหุ้นส่วนไปดำเนินการค้าขายอะไหล่รถยนต์ด้วยตนเอง โดยประกอบกิจการใกล้ ๆ กับห้างหุ้นส่วนนั้นเอง และห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนมันคงสินก็ยังคงดำเนินกิจการค้าขายเรื่อยมา พอสิ้นปีห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนมันคงสิน เป็นหนี้ค่าเช่านายเวกอยู่ 5,000 บาท และเป็นหนี้ค่าอะไหล่รถยนต์อยู่ 50,000 บาท ดังนี้ เจ้าหนี้ของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนมันคงสินจะเรียกหนี้รายนี้จากใครได้บ้าง เพราะเหตุใด
- ข้อ 2. นายชาญชัย นายเดชา นายวิชิต ร่วมกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์ค้าแร่ดีบุก ทั้งหมดตกลงให้นายชาญชัยเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ นายชาญชัยได้ทำสัญญาซื้อแร่ดีบุกจากบริษัทถลุงแร่ไทยจำกัด โดยคู่สัญญานัดส่งมอบแร่ดีบุก และชำระราคากันในวันที่ 3 พฤศจิกายน 2522 และถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาจะต้องถูกปรับเป็นเงิน 100,000 บาท เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2522 นายชาญชัยได้เดินทางไปตลาดแร่ยังต่างประเทศ จึงมอบหมายงานของห้างหุ้นส่วนให้นายเดชา เป็นผู้จัดการดูแลโดยที่นายวิชิตก็เห็นชอบด้วย ครั้นถึงวันที่ 3 พฤศจิกายน 2522 บริษัทถลุงแร่ไทยจำกัด ไม่สามารถหาแร่ดีบุกมาส่งให้ตามสัญญาได้ เพราะคนงานสไตรค์ขอขึ้นค่าแรง ดังนี้ นายเดชาจะมีอำนาจดำเนินการแทนห้างหุ้นส่วนฟ้องบริษัทถลุงแร่ไทยจำกัดเรียกเงินค่าปรับตามสัญญาได้หรือไม่
- ข้อ 3. แดงและพวกอีก 7 คน เป็นผู้เริ่มก่อการบริษัทแห่งหนึ่ง หลังจากจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิแล้ว ผู้เริ่มก่อการทั้งหมดก็เริ่มดำเนินการทำสัญญาซื้อเหล็กเป็นจำนวนเงิน 1 แสนบาท และซื้อไม้เป็นจำนวนเงิน 1 แสนบาท เพื่อก่อสร้างที่ทำงานบริษัท หนี้สินทั้ง 2 จำนวนนี้ยังไม่ได้ชำระ ก่อนการประชุมจัดตั้งบริษัท แดงได้เกิดขัดแย้งกับพวกทั้งหมด จึงลาออกจากการเป็นผู้เริ่มก่อการ ซึ่งทุกคนก็ยินดีให้ออกไป ต่อมาในวันประชุมจัดตั้งบริษัท ที่ประชุมได้ให้สัตยาบันสัญญาซื้อเหล็ก แต่ไม่รับรองสัญญาซื้อไม้ให้ทำวินิจฉัยว่า ภายในกำหนด 3 เดือน นับแต่ประชุมจัดตั้งบริษัท บริษัทแห่งนี้จะจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทได้หรือไม่ และหนี้สินทั้ง 2 จำนวนนี้ผู้ใดจะเป็นผู้รับผิดชอบ

ข้อ 4. เอกเป็นเจ้าของหุ้นระบุชื่อที่ยังจ่ายเงินไม่ครบมูลค่าหุ้นของบริษัทแห่งหนึ่งอยู่ 50 หุ้น เอกได้ตกลงขายหุ้นทั้งหมดนี้ให้แก่โท โดยเอกได้ทำหนังสือแจ้งมายังบริษัทว่าได้ขายหุ้นของตนทั้งหมดให้โทไปแล้ว ขอให้ทางบริษัทจัดการเปลี่ยนชื่อในทะเบียนให้เป็นชื่อโทด้วย และโทก็ได้ทำหนังสือยืนยันมายังบริษัทว่า ตนได้รับซื้อหุ้นทั้งหมดจากเอกจริง พร้อมกับได้จ่ายเงินเรียบร้อยแล้ว ขอให้ทางบริษัทเปลี่ยนชื่อทางทะเบียนให้ด้วย ข้อเท็จจริงปรากฏต่อมาว่า ก่อนการโอนหุ้นรายนี้บริษัทมีหนี้สินอยู่ 1 แสนบาท และหลังจากบริษัทรับทราบการโอนหุ้นรายนี้แล้ว บริษัทก็มีหนี้เกิดขึ้นอีก 1 แสนบาท ให้ท่านวินิจฉัยว่า เอก และ โท จะต้องรับผิดชอบในหนี้สินของบริษัททั้ง 2 จำนวนนี้เพียงใด

ธงคำตอบ

ภาค 1 ปีการศึกษา 2522

ข้อ 1. **หลักกฎหมาย** ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1025 อันว่า ห้างหุ้นส่วนสามัญนั้นคือห้างหุ้นส่วนประเภทซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัด

มาตรา 1050 บัญญัติว่า การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้จัดทำในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้นด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่มีจำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น

มาตรา 1054 บัญญัติว่า “บุคคลใดแสดงตนว่าเป็นหุ้นส่วนด้วยวาจาก็ดี ด้วยลายลักษณ์อักษรก็ดี ด้วยกิริยาก็ดี ด้วยยินยอมให้เขาใช้ชื่อตนเป็นชื่อห้างหุ้นส่วนก็ดี หรือรู้แล้วไม่คัดค้านปล่อยให้เขาแสดงว่าตนเป็นหุ้นส่วนก็ดี ท่านว่าบุคคลนั้นย่อมต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนเสมือนเป็นหุ้นส่วน...”

วินิจฉัย การที่ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนค้างค่าเช่านายเวก 5,000 บาทนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนจะต้องรับผิดชอบกันในบรรดาหนี้ค่าเช่ารายนี้ (ตามมาตรา 1025) ถึงแม้นายมันจะลาออกจากหุ้นส่วนไป แต่ห้างหุ้นส่วนก็ยังคงใช้ชื่อว่าห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนมันคงสิน โดยที่นายมันไม่คัดค้านยอมให้เขาใช้ชื่อตนเป็นชื่อห้างหุ้นส่วนร่วมกับหุ้นส่วนผู้อื่น นายมันจึงต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ของห้างเสมือนตนเป็นหุ้นส่วนอยู่ด้วย (มาตรา 1054) ดังนั้น นายเวกจึงเรียกหนี้ค่าเช่ารายนี้ได้จากนายมัน นายคง และนายสิน ได้

ส่วนหนี้ค่าอะไหล่ก็เช่นเดียวกัน การค้าขายอะไหล่เป็นทางธรรมดาการค้าขายของห้างผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้นด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่มีจำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น (มาตรา 1050) ส่วนนายมันแม้จะออกจากห้างหุ้นส่วนไปก็ต้องรับผิดชอบในหนี้รายนี้ด้วย เพราะยอมให้เขาใช้ชื่อของตนเป็นชื่อห้าง (มาตรา 1054) ดังนั้น หนี้ค่าอะไหล่รถยนต์ นายมัน นายคง นายสิน ก็ต้องร่วมรับผิดชอบเช่นเดียวกับหนี้ค่าเช่า

ข้อ 2. **หลักกฎหมาย** ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1065 บัญญัติว่า “ผู้เป็นหุ้นส่วนอาจถือเอาประโยชน์แก่บุคคลภายนอกในบรรดาสิทธิอันห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนั้นได้มา แม้ในกิจการซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตน”

วินิจฉัย ตามปัญหา การที่นายเดชาดำเนินการฟ้องคดีแทนห้างหุ้นส่วนเพื่อเรียกเก็บเงินค่าปรับตามสัญญาที่นายชาญชัยได้ทำไว้กับบริษัทลงทุนแร่ไทย จำกัด นั้น ถือว่าเป็นการฟ้องคดีเพื่อเรียกเอาผลประโยชน์จากบุคคลภายนอกในบรรดาสัทธาอันห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนั้นได้มา นายเดชาจึงมีสิทธิจัดการแทนห้างหุ้นส่วนได้ เพราะนายเดชาเป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งในห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน จึงอาจถือเอาประโยชน์จากบุคคลภายนอกในบรรดาสัทธาอันห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนได้มาแม้ในกิจการซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตนได้

- ข้อ 3. **หลักกฎหมาย** 1. มาตรา 1097 การก่อตั้งบริษัทจะต้องมีบุคคลเป็นผู้เริ่มไม่น้อยกว่า 7 คน
2. มาตรา 1113 ผู้เริ่มก่อการบริษัทต้องรับผิดชอบร่วมกัน และโดยไม่จำกัดในบรรดาหนี้และการจ่ายเงินซึ่งที่ประชุมตั้งบริษัท มิได้อนุมัติ และแม้จะได้มีอนุมัติ ก็ยังคงต้องรับผิดชอบอยู่เช่นนั้นไปจนกว่าจะได้จดทะเบียนบริษัท

วินิจฉัย ตามปัญหา ถึงแม้นายแดงจะลาออกจากการเป็นผู้เริ่มก่อการ แต่ก็มีผู้เริ่มก่อการที่เหลือมีจำนวนครบ 7 คน ฉะนั้นผู้เริ่มก่อการที่เหลือก็สามารถจดทะเบียนตั้งบริษัทได้ภายในกำหนด 3 เดือนนับแต่วันประชุมจัดตั้งบริษัท ตามมาตรา 1097

และความรับผิดชอบในหนี้สินทั้ง 2 จำนวนนี้ ถึงแม้นายแดงจะลาออกไปแล้วก็ตาม นายแดงและผู้เริ่มก่อการทั้งหมด ก็ต้องรับผิดชอบตามมาตรา 1113

- ข้อ 4. **หลักกฎหมาย** 1. มาตรา 1129 กล่าวถึงการโอนหุ้นชนิดระบุชื่อลงในใบหุ้นนั้นมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ต้องทำเป็นหนังสือ
2. ลงลายมือชื่อของผู้โอนและผู้รับโอน
3. มีพยานอย่างน้อย 1 คน เช่นรับรองลายมือชื่อ
4. ต้องแจ้งหมายเลขหุ้นที่โอนด้วย ถ้าไม่ได้ทำตามหลักเกณฑ์นี้ การโอนเป็นโมฆะ

2. มาตรา 1096 ความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นในบริษัท รับผิดชอบเท่าที่ยังจ่ายค่าหุ้นไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ

วินิจฉัย ตามปัญหา การโอนหุ้นระหว่างนายเอก นายโท ทำให้ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย มาตรา 1129 ฉะนั้นเป็นโมฆะ ดังนั้น นายโทก็ไม่ใช่ผู้ถือหุ้นของบริษัท ที่จะต้องรับผิดชอบในบรรดาหนี้สินทั้งปวง แต่ตามปัญหานี้ ยังถือว่าหุ้นที่โอนนั้นยังเป็นกรรมสิทธิ์ของนายเอกอยู่ เมื่อบริษัทมีหนี้สิน นายเอกยังชำระค่าหุ้นไม่ครบ นายเอกก็ต้องรับผิดชอบในหนี้สินทั้ง 2 จำนวนนี้ เท่าจำนวนที่ตนเองยังจ่ายค่าหุ้นไม่ครบเท่านั้น

ข้อสอบกระบวนวิชา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัท ภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2522

ข้อ 1. นายเอก และ นายโท เป็นหุ้นส่วนกัน ในห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการขายผ้าไหม มีนายเอกเป็นผู้จัดการ ในสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนมีข้อจำกัดอำนาจผู้จัดการข้อหนึ่งใจความว่า “ในกรณีที่หุ้นส่วนผู้จัดการ จัดทำกิจการใดนอกเหนือขอบเขตวัตถุประสงค์ของห้าง ผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นไม่ต้องรับผิดชอบ” ปรากฏว่า นายเอก ได้ทำสัญญาซื้อผ้าธรรมดาเพื่อนำมาขายในห้างหุ้นส่วนจาก นายตรี เป็นเงิน 100,000 บาท โดยนายตรี ไม่ทราบถึงข้อกำหนดในสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนเมื่อหนึ่ถึงกำหนดชำระ นายตรี จึงฟ้อง นายโท ให้รับผิดชอบในหนี้จำนวน 100,000 บาท นายโท ตอบ訴ว่าตนไม่ต้องรับผิดชอบ เพราะนายเอก ซึ่งเป็นผู้จัดการทำนอกเหนือขอบเขตวัตถุประสงค์ของห้างดังนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่า

(1) นายตรี จะฟ้อง นายโท ให้รับผิดชอบได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

(2) ถ้าห้างหุ้นส่วนนี้ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลถูกต้องตามกฎหมาย นายตรี จะฟ้อง นายโท ให้รับผิดชอบ ได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

ข้อ 2. นายสี และ นายสา ตกลงกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด ซึ่งจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย ประกอบกิจการค้าวัสดุก่อสร้าง โดยมีนายสีเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด และเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ส่วน นายสา เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด ซึ่งจำกัดความรับผิดไว้เพียง 100,000 บาท นายสา ไปทำสัญญาซื้อวัสดุก่อสร้างเพื่อนำมาขายในห้างจาก นายเสาร์ เป็นจำนวนเงิน 300,000 บาท ต่อมาห้างผิดนัดชำระหนี้ นายเสาร์ จึงฟ้อง นายสา ให้รับผิดชอบในจำนวนเงิน 300,000 บาท

นายสา ตอบ訴ว่าตนไม่ต้องรับผิดชอบในจำนวนเงิน 300,000 บาท หากจะรับผิดชอบก็รับผิดชอบเพียง 100,000 บาท ตามที่ตนจำกัดความรับผิดไว้ และจะฟ้องตนให้รับผิดชอบในขณะนี้ไม่ได้ เพราะห้างหุ้นส่วนจำกัดยังไม่ได้เลิกกัน ข้อเท็จจริงได้ความว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัดยังไม่ได้เลิกกันตามข้อต่อสู้ของนายสา ดังนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่า นายเสาร์จะฟ้องนายสา ให้รับผิดชอบได้หรือไม่ เพียงใด

ข้อ 3. นายดำ นายแดง และเพื่อนอีก 5 คน ตกลงจะตั้งบริษัทเพื่อทำการค้าโค กระบือ วันที่ 2 มกราคม 2523 ได้จดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิ วันที่ 20 มกราคม 2523 ได้มีการประชุมตั้งบริษัทซึ่งมีการตั้งกรรมการบริษัทและวาระการประชุมอื่น ๆ ในวาระให้สัตยาบันสัญญาที่ดำและแดงได้ทำสัญญาซื้อโค จำนวน 100 ตัว ราคา 500,000 บาท

จากนายขาว ซึ่งที่ประชุมได้ลงมติเอกฉันท์ให้สัทยาบันสัญญาดังกล่าว ดำและแดงกับเพื่อน
จึงไปจดทะเบียนบริษัทในวันที่ 18 มีนาคม 2523 ให้ท่านวินิจฉัยว่าใครจะเป็นผู้รับผิดชอบใน
ราคาโคดังกล่าว

- ข้อ 4. บริษัทก้านยาวจำกัด จดทะเบียนเรือนทุนไว้ 2 ล้านบาท มีข้อบังคับของบริษัทว่า
บริษัทจะต้องกันเงินกำไรที่บริษัทหาได้ไว้ 10% เป็นเงินทุนสำรองจนกว่าจะมีเงินทุน
สำรอง 20% ของเงินทุนจดทะเบียนเมื่อสิ้นปี 2522 บริษัทมีเงินทุนสำรอง 340,000 บาท
และมีกำไรอีก 100,000 บาท กรรมการบริษัทเห็นว่าบริษัทมีเงินทุนสำรองเกินกว่าที่
กฎหมายกำหนดไว้แล้ว จึงมีมติให้นำเงินกำไรและเงินทุนสำรองอีก 40,000 บาท มาจ่าย
เป็นเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้นทั้งหมด ในฐานะที่ท่านเป็นที่ปรึกษากฎหมายของบริษัทเห็น
ว่าการจ่ายเงินปันผลครั้งนี้เป็นการชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

อิงคำตอบ
ภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2522

ข้อ 1. ในกรณีห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน

ป.พ.พ.มาตรา 1053 บัญญัติว่า “ห้างหุ้นส่วนซึ่งมิได้จดทะเบียนนั้นถึงแม้จะมีข้อจำกัดอำนาจของหุ้นส่วนคนหนึ่งในการที่จะผูกพัน ผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ท่านว่าข้อจำกัดเช่นนั้น ก็หาผลถึงบุคคลภายนอกไม่”

ตามปัญหา การที่นายเอก ได้ทำสัญญาซื้อผ้าธรรมดา เพื่อนำมาขายในห้างหุ้นส่วน แม้จะเป็นการเกินขอบเขตอำนาจผู้จัดการก็ตาม แต่การซื้อผ้าธรรมดาเพื่อนำมาขายนั้น ถือได้ว่าเป็นการจัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วน

ตามป.พ.พ.มาตรา 1050 ซึ่งบัญญัติว่า “การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่ง ได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดา การค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวน ในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้น เพราะจัดการไปเช่นนั้น

ตามปัญหา แม้จะมีข้อจำกัดอำนาจผู้จัดการไว้ในสัญญาก็ตาม แต่สำหรับห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนนั้นข้อจำกัดอำนาจเช่นนั้นจะนำมาใช้ยื่นนายตรีบุคคลภายนอกผู้สุจริต ซึ่งไม่รู้ถึงข้อจำกัดอำนาจผู้จัดการนั้นหาได้ไม่

ดังนั้น นายตรีจึงฟ้อง นายโทให้รับผิดชอบในหนี้จำนวน 100,000 บาท ได้

ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน

ป.พ.พ.มาตรา 1022 บัญญัติว่า “เมื่อได้พิมพ์โฆษณาตั้งนั้นแล้ว ท่านให้ถือว่าบรรดาเอกสารและข้อความซึ่งลงทะเบียนอันได้กล่าวถึงในย่อรายการนั้นเป็นอันรู้แก่บุคคลทั้งปวง ไม่เลือกกว่าเป็นผู้เกี่ยวข้องด้วยห้างหุ้นส่วนหรือด้วยบริษัทนั้นหรือที่ไม่เกี่ยวข้อง”

ตามปัญหา ถ้าห้างหุ้นส่วนนั้นได้จดทะเบียนแล้ว กฎหมายถือว่าข้อความที่จดทะเบียน และประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วนั้นเป็นอันรู้แก่บุคคลทั่วไป ฉะนั้น เมื่อมีข้อจำกัดอำนาจผู้จัดการและห้างนั้นได้จดทะเบียนแล้ว เมื่อนายเอก ซึ่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการไปทำสัญญาซื้อผ้าธรรมดาจากนายตรี อันเป็นการนอกเหนือขอบเขตวัตถุประสงค์ของห้าง นายโทจึงไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้จำนวน 100,000 บาท

ดังนั้น นายตรี จึงฟ้อง นายโท ให้รับผิดชอบไม่ได้

ข้อ 2. หลักกฎหมาย

ป.พ.พ.มาตรา 1088 บัญญัติว่า “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด ผู้ใดสอด

เข้าไปเกี่ยวข้องกับจัดการงานของห้างหุ้นส่วนท่านว่าผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบกันในบรรดาหนี้ทั้งหลายของห้างหุ้นส่วนนั้นโดยไม่จำกัดจำนวน”

ป.พ.พ.มาตรา 1095 บัญญัติว่า “ตราใบใดห้างหุ้นส่วนจำกัดยังมีได้เลิกกันตราใบนั้น เจ้าหนี้ของห้าง ย่อมไม่มีสิทธิจะฟ้องร้องผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบได้

ตามปัญหา การที่นายสา ซึ่งเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบไปทำสัญญาซื้อวัสดุก่อสร้าง ถือได้ว่าเป็นการสอดเข้าไปเกี่ยวข้องกับจัดการงานของห้างหุ้นส่วนจำกัด

ตามกฎหมาย นายเสาร์ ฟ้องนายสาให้รับผิดชอบในจำนวนเงิน 300,000 บาทได้ และเมื่อนายสา สอดเข้าไปเกี่ยวข้องกับจัดการงานของห้างอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายแล้ว นายเสาร์ ฟ้องนายสาให้รับผิดชอบในจำนวนเงิน 300,000 บาท ได้ทันทีโดยไม่ต้องรอให้ห้างเลิกเสียก่อน ตามมาตรา 1095

ข้อ 3. ป.พ.พ.มาตรา 1111 วรรค 1 บัญญัติว่า เมื่อจำนวนเงินซึ่งว่าไว้ในมาตรา 1110 ได้ใช้เสร็จแล้ว กรรมการต้องไปขอจดทะเบียนบริษัทนั้น

ป.พ.พ.มาตรา 1112 วรรค 1 บัญญัติว่า ถ้าการจดทะเบียนมิได้ทำภายในสามเดือน นับแต่ประชุมตั้งบริษัทไซร์ ท่านว่าบริษัทนั้นเป็นอันไม่ได้ตั้งขึ้นและบรรดาเงินที่ได้รับไว้จากผู้เข้าซื้อชื้อหุ้นนั้นต้องใช้คืนเต็มจำนวนมิให้ลดเลย ป.พ.พ.มาตรา 1113 บัญญัติว่า “.....” ตามนัยแห่งหลักกฎหมาย เป็นหน้าที่ของกรรมการบริษัทที่ได้รับแต่งตั้งในการประชุมตั้งบริษัท จะเป็นผู้ไปขอจดทะเบียนบริษัทภายในสามเดือนนับแต่วันประชุมตั้งบริษัท ถ้าไม่ได้จดทะเบียนในระยะเวลาดังกล่าวจะถือว่าบริษัทไม่ได้ตั้งขึ้นมาเลย

ตามปัญหา ดำแดงและพวกเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัท เป็นผู้ขอจดทะเบียนบริษัทภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ก็ตามแต่ก็ไม่มีผลในทางกฎหมายแต่การใดไม่ เพราะกฎหมายกำหนดให้กรรมการบริษัทที่ได้รับการแต่งตั้งในการประชุมตั้งบริษัทเป็นผู้ขอจดทะเบียนและไม่ปรากฏว่ากรรมการไปขอจดทะเบียนบริษัทเมื่อใดจึงถือว่าบริษัทดังกล่าวไม่มีการตั้งขึ้นมาตามกฎหมาย ดังนั้น ในการประชุมตั้งบริษัทที่ประชุมลงมติให้สัตยาบันสัญญาที่ผู้ก่อการได้ทำขึ้นมาในการก่อตั้งบริษัทก็ไม่มีผลทำให้ผู้ก่อการไม่ต้องรับผิดชอบตามสัญญาแต่อย่างใด เพราะผู้เริ่มก่อการบริษัทต้องรับผิดชอบร่วมกันและไม่จำกัดในบรรดาหนี้ และการจ่ายเงินซึ่งที่ประชุมตั้งบริษัทมิได้อนุมัติและแม้จะได้อนุมัติก็ยังคงต้องรับผิดชอบ เช่นนั้นจนกว่าจะได้จดทะเบียน

ดังนั้น ในกรณีนี้เมื่อไม่มีการจัดตั้งบริษัทขึ้นมาตามกฎหมาย ดำแดงกับเพื่อน 5 คน ซึ่งเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจึงต้องรับผิดชอบในราคาโค 500,000 บาท ต่อชาวตามสัญญา

และในฐานะผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัท

ข้อ 4. ป.พ.พ.มาตรา 1201 วรรค 1 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ประกาศอนุญาตเงินปันผล นอก จากโดยมติของที่ประชุมใหญ่”

ป.พ.พ.มาตรา 1201 วรรค 3 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้จ่ายเงินปันผลจากเงินประเภทอื่น นอกจากเงินกำไร ถ้าหากบริษัทขาดทุนห้ามมิให้จ่ายเงินปันผลจนกว่าจะได้แก้ไขให้หาย ขาดทุนเช่นนั้น”

ป.พ.พ.มาตรา 1202 วรรค 1 บัญญัติว่า “ทุกคราวที่แจกเงินปันผลบริษัทจะต้องจัด สรรเงินไว้เป็นทุนสำรองอย่างน้อยหนึ่งในสิบส่วนของจำนวนผลกำไรซึ่งบริษัทหามาได้ จากกิจการของบริษัท จนกว่าทุนสำรองนั้นจะมีจำนวนถึงหนึ่งในสิบของจำนวนทุนของ บริษัทหรือมากกว่านั้น แล้วแต่จะได้ตกลงกำหนดไว้ในข้อบังคับของบริษัท”

ตามปัญหา การจ่ายเงินปันผลของบริษัทก้านยาวจำกัด ไม่ชอบด้วยกฎหมายหลาย ประการ คือ

1. กรรมการบริษัทลงมติให้จ่ายเงินปันผลนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะจะจ่ายเงิน ปันผลได้ก็ต่อเมื่อมีมติที่ประชุมใหญ่แห่งผู้ถือหุ้นเท่านั้นที่จะอนุญาตประกาศได้ตามกฎหมาย เว้นแต่เป็นการจ่ายเงินปันผลระหว่างกาล

2. มีการนำเงินทุนสำรองของบริษัทจำนวน 40,000 บาท มาจ่ายเป็นเงินปันผลเป็น การไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งจะต้องนำเงินกำไรเท่านั้นมาจ่ายเป็นเงินปันผล

3. ไม่มีการกั้นเงินกำไรที่บริษัทหามาได้เป็นเงินทุนสำรองของบริษัทตามที่ข้อบังคับ ของบริษัทที่กำหนดไว้

ดังนั้น ข้าพเจ้าในฐานะ ที่ปรึกษากฎหมายของบริษัทจึงเห็นว่าการจ่ายเงินปันผลของ บริษัทดังนี้ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ด้วยเหตุผลและหลักกฎหมายดังกล่าวข้างต้นแล้ว

ข้อสอบกระบวนวิชา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัท ภาค 1 ปีการศึกษา 2523

- ข้อ 1. นายเอก, นายโท, นายตรี ตกลงเข้าหุ้นส่วนกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ทำการค้าขายอย่างหนึ่ง ทุกคนต่างนำเงินมาลงหุ้นคนละ 1 แสนบาท และให้นายเอกเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการโดยมีข้อจำกัดอำนาจหุ้นส่วนผู้จัดการไว้ว่า “จะทำสัญญาผูกพันห้างหุ้นส่วนได้ในวงเงินไม่เกิน 1 แสนบาท” และข้อจำกัดอำนาจนี้ได้จดทะเบียนและประกาศโฆษณาในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว ต่อมานายเอกได้ไปกู้เงินนายจัตวามา 2 แสนบาท เพื่อนำมาขยายกิจการของห้างฯ โดยนายจัตวาไม่ทราบว่ามีข้อจำกัดอำนาจเช่นนี้ไว้. ภายหลังห้างฯ ผิดนัดไม่มีเงินชำระหนี้ให้นายจัตวา ส่วนนายเอกได้ยักยอกเงินของห้างฯ ไป ยังหาตัวไม่พบ นายจัตวาจึงฟ้องเรียกหนี้รายนี้จากนายโทและนายตรี ถามว่า นายโท และนายตรีมีความผูกพันที่จะต้องชำระหนี้รายนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด
- ข้อ 2. ห้างหุ้นส่วนจำกัดแห่งหนึ่งทำการค้าขายในสองปีแรกขาดทุน 2 ล้านบาท แต่เมื่อสิ้นรอบปีในทางบัญชีในปีที่ 3 ห้างฯ มีกำไร 2 ล้านบาท เช่นนี้ หุ้นส่วนผู้จัดการจะแบ่งเงินปีแยลให้แก่หุ้นส่วนคนอื่น ๆ ได้หรือไม่ เพราะเหตุใด
- ข้อ 3. กรรมการส่วนใหญ่ของบริษัทจำกัดแห่งหนึ่งมีความเห็นว่าควรจะนัดเรียกประชุมใหญ่วิสามัญในวันที่ 1 ธันวาคม 2523 แต่กรรมการอีกส่วนหนึ่งไม่เห็นด้วย และได้นัดเรียกประชุมใหญ่ในวันที่ 20 พฤศจิกายน 2523 พอถึงวันนัดกรรมการที่เห็นควรประชุมในวันที่ 1 ธันวาคม 2523 ก็มาร่วมประชุมด้วย และเกิดโต้เถียงกันจึงได้ออกจากที่ประชุมไป กรรมการที่เหลือก็ได้ประชุมใหญ่วิสามัญผู้ถือหุ้นต่อไปจนแล้วเสร็จ และได้ตั้งกรรมการบริษัทขึ้นใหม่แทนกรรมการชุดเดิม แต่หัวข้อปรึกษาที่จะตั้งกรรมการขึ้นใหม่นี้มิได้กำหนดไว้ในคำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่กรรมการชุดเดิมที่ออกจากห้องประชุมไป จึงมาฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนการตั้งกรรมการชุดใหม่นี้ ถ้าท่านเป็นศาลท่านจะตัดสินอย่างไร จึงจะชอบด้วยหลักกฎหมาย
- ข้อ 4. ที่ประชุมตั้งบริษัทจำกัดแห่งหนึ่ง มีผู้เข้าซื้อชื่อหุ้นมาประชุมกันหมดทุกคน ประธานในที่ประชุมได้เสนอไว้ในข้อบังคับของบริษัทว่า “ถ้ากรรมการของบริษัทประสงค์จะทำการค้าขายอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับบริษัทก็ทำได้ แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากกรรมการอื่น ๆ หมดด้วยกันทุกคน” ปรากฏว่าที่ประชุมตั้งบริษัทได้ลงคะแนนเห็นชอบด้วยเสียงข้างมาก 3 ใน 4 ของผู้ที่มาประชุมและออกเสียง และคิดตามจำนวนหุ้นได้ 2 ใน 3 ของจำนวนหุ้นทั้งหมดเช่นนี้ จะกำหนดขอลดความตามที่อยู่เป็นประธานเสนอให้เป็นข้อบังคับของบริษัทได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

องค์ประกอบ

ภาค 1 ปีการศึกษา 2523

ข้อ 1. แนวคำตอบ

หลักกฎหมาย มาตรา 1022 บัญญัติว่า “เมื่อได้พิมพ์โฆษณาตั้งนั้นแล้ว ท่านให้ถือว่าบรรดาเอกสารและข้อความซึ่งลงทะเบียนอันได้กล่าวถึงในอรรถาธิบายนั้น เป็นอันรู้แก่บุคคลทั้งปวงไม่เลือกกว่าเป็นผู้เกี่ยวข้องด้วยห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น หรือที่ไม่เกี่ยวข้อง

มาตรา 1050 บัญญัติว่า “การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกัน โดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น”

มาตรา 1064 บัญญัติว่า “อันห้างหุ้นส่วนสามัญนั้นจะจดทะเบียนก็ได้ การลงทะเบียนนั้น ท่านบังคับให้มีรายการดังนี้ คือ

(1) ชื่อห้างหุ้นส่วน

(6) ถ้ามีข้อจำกัดอำนาจของหุ้นส่วนผู้จัดการประการใดให้ลงไว้ด้วย

(7)

.....”

วินิจฉัย ข้อจำกัดอำนาจหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ซึ่งได้ลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้วถือว่าเป็นอันรู้แก่บุคคลทั้งปวง (มาตรา 1022) เมื่อมีข้อจำกัดอำนาจหุ้นส่วนผู้จัดการไว้ว่าจะทำสัญญาผูกพันห้างฯ ได้ในวงเงินไม่เกิน 1 แสนบาท ดังนั้นส่วนที่เกินจากข้อจำกัดอำนาจก็ไม่ผูกพันห้างหุ้นส่วน เว้นแต่ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลจะได้ให้สัตยาบัน (คือยอมรับเอาผลของสัญญาที่หุ้นส่วนผู้จัดการได้ทำไว้) ตามปัญหานี้ถือได้ว่าห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลนี้ได้ยอมรับเอาผลของสัญญาแล้ว เพราะได้นำเงินที่นำมาใช้ในกิจการของห้างหุ้นส่วน และภายหลังได้ผิดนัดชำระหนี้ ดังนั้นเจ้าหนี้ของห้างหุ้นส่วน จึงมีสิทธิฟ้องเรียกหนี้รายนี้จากผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน เพราะทุกคนต้องรับผิดชอบกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัด (ตามมาตรา 1025) และการกู้ยืมเงินก็ถือว่าอยู่ในทางธรรมดาการค้าขายของห้างฯ เพราะการประกอบธุรกิจ ก็ต้องมี การกู้ยืมเงินมาดำเนินกิจการ ดังนั้น นายโท และนายตรี จึงต้องถูกผูกพันในการชำระหนี้ รายนี้ร่วมกันจนกว่านายจัตวาจะได้รับชำระหนี้จนสิ้นเชิง

ข้อสังเกต ข้อเท็จจริงตามปัญหาที่ไม่ปรากฏว่านายโทและนายตรี ได้ปฏิเสธสัญญา มาตั้งแต่แรก และห้างฯก็ได้นำเงินที่กู้มาใช้ขยายกิจการของห้างฯ จึงถือว่าหุ้นส่วนทั้งหมด ได้ให้สัตยาบันโดยปริยาย จึงต้องถูกผูกพันในการชำระหนี้รายนี้

ข้อ 2. แนวคำตอบ มาตรา 1084 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้แบ่งเงินปันผล หรือดอกเบี้ยให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดนอกจากผลกำไรซึ่งห้างหุ้นส่วนทำมาค้าได้

ถ้าทุนของห้างหุ้นส่วนลดน้อยลงไปเพราะค่าขายขาดทุน ท่านห้ามมิให้แบ่งเงินปันผล หรือดอกเบี้ยให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด จนกว่าทุนซึ่งขาดไปนั้นจะคืนมาเต็มจำนวนเดิม

วินิจฉัย จากบทบัญญัติมาตรา 1084 นี้จะเห็นว่า ถ้าห้างหุ้นส่วนจำกัดยังไม่มีการผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด ก็ยังไม่มีสิทธิได้รับเงินปันผล (ตามมาตรา 1084 วรรคแรก) และแม้ห้างฯจะมีกำไร แต่ถ้าห้างฯเคยขาดทุนมาก่อนก็ยังจ่ายเงินปันผลให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดไม่ได้ จนกว่าจะได้แก้ไขให้ทุนที่ขาดไปนั้นคืนมาเต็มจำนวนเสียก่อน และห้างฯต้องมีกำไรขึ้นมาอีก จึงจะแบ่งเงินปันผลได้ แต่ตามมาตรา 1084 นี้ กล่าวถึงเฉพาะผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดเท่านั้น ส่วนหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดไม่ถูกจำกัดสิทธิเช่นนี้

กรณีตามปัญหา วินิจฉัยได้ว่า หุ้นส่วนผู้จัดการจะแบ่งเงินปันผลให้แก่หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดไม่ได้ เพราะห้างหุ้นส่วนจำกัดนี้ยังไม่มีกำไรเนื่องจากสองปีแรกขาดทุน 2 ล้านบาท ส่วนปีที่สามได้กำไร 2 ล้านบาท ก็ต้องแก้ไขให้ทุนซึ่งขาดไปสองปีแรกคืนเต็มจำนวนเสียก่อน จึงเท่ากับว่าห้างฯ ยังไม่มีกำไรเลย จึงห้ามแบ่งเงินปันผลให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด (มาตรา 1084 วรรคแรก) ส่วนหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดนั้น หุ้นส่วนผู้จัดการอาจแบ่งเงินปันผลให้ได้ เพราะกฎหมายไม่ได้จำกัดสิทธิไว้

สรุป หุ้นส่วนผู้จัดการจะแบ่งเงินปันผลให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดไม่ได้ แต่อาจแบ่งเงินปันผลให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดได้

ข้อ 3. แนวคำตอบ

หลักกฎหมาย มาตรา 1151 บัญญัติว่า “อันผู้เป็นกรรมกรนั้นเฉพาะที่ประชุมใหญ่เท่านั้นอาจจะตั้ง หรือถอนได้”

วินิจฉัย การถอนกรรมกรนั้นกฎหมายให้อำนาจเฉพาะแต่ที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเท่านั้นเป็นผู้ถอน กรรมกรชุดเดิมจึงไม่มีสิทธิฟ้องขอให้เพิกถอนกรรมกรชุดใหม่ (ตามมาตรา

1151) เว้นแต่จะเป็นการฟ้องขอให้เพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่ (อันมีระเบียบ) ตามมาตรา 1165
ดังนั้น ถ้าข้าพเจ้าเป็นศาล ก็จะพิพากษายกฟ้องคดีของโจทก์

สรุป ศาลจะต้องพิพากษายกฟ้องตามหลักกฎหมายดังกล่าวข้างต้น

ข้อ 4. แนวคำตอบ

ป.พ.พ.มาตรา 1168 วรรค 3 บัญญัติว่า “อนึ่งท่านห้ามมิให้ผู้เป็นกรรมการประกอบ
การค้าขายใด ๆ อันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับการค้าขายของบริษัท
นั้น ไม่ว่าทำเพื่อประโยชน์ตนหรือเพื่อประโยชน์ผู้อื่น... ฯลฯ โดยมีได้รับความยินยอมของ
ที่ประชุมใหญ่ของผู้ถือหุ้น”

วินิจฉัย ตามปัญหาจะกำหนดข้อความตามที่ผู้เป็นประธานเสนอดังกล่าวไว้ในข้อ
บังคับของบริษัทไม่ได้ เพราะขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมายอย่างชัดเจน เพราะกฎหมาย
บัญญัติให้ได้รับความยินยอมจากที่ประชุมใหญ่ของผู้ถือหุ้นเท่านั้น

ข้อสอบกระบวนวิชา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัท ภาค 2 ปีการศึกษา 2523

- ข้อ 1. กรณีดังต่อไปนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่า เป็นสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วน หรือไม่
- ก. ผู้แต่งหนังสือตกลงกับเจ้าของโรงพิมพ์ ให้พิมพ์หนังสือเล่มหนึ่งที่ตนแต่งขึ้น โดยตกลงกันว่า ขายได้เงินเท่าไร จะนำเงินทั้งหมดนั้นมาแบ่งคนละครึ่ง
- ข. นายเก่ง ชวนนายกล้าลงทุนปลูกอ้อย นายกล้า มอบเงินให้นายเก่งไปลงทุน 10,000 บาท โดยมีข้อตกลงกันว่า เมื่อขายอ้อยแล้วนายเก่งจะต้องชำระเงิน 10,000 บาท พร้อมทั้งดอกเบี้ยอีก 15% ต่อปีให้นายกล้า หรือถ้าอ้อยมีกำไรดี นายกล้ามีสิทธิจะได้รับส่วนแบ่งกำไรจากการขายอ้อยจากนายเก่ง ครึ่งหนึ่งก็ได้
- ข้อ 2. นายแดง, นายดำ และนายขาว ตกลงจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน โดยลงหุ้นคนละ 1 แสนบาท เมื่อดำเนินกิจการมาได้ 3 ปี นายแดงก็ลาออกจากหุ้นส่วนไป ประกอบอาชีพอย่างอื่น หลังจากนั้นก็มีนายเขียวมาขอร่วมหุ้นกับนายดำ และนายขาว ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ก่อนที่นายแดงจะออกจากห้างหุ้นส่วนไป ห้างหุ้นส่วนเป็นหนี้เงินกู้นายเอก 2 แสนบาท ถ้านายดำและนายขาวไม่มีเงินชำระหนี้รายนี้ นายเอกจะเรียกร้องเอาจากนายแดงและนายเขียวได้หรือไม่
- ข้อ 3. นายเอก, นายโท และนายตรี ตกลงเข้าหุ้นส่วนกันเพื่อที่จะจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยนายเอกเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด และรับจะลงหุ้นเป็นเงิน 1 แสนบาท ส่วนนายโทและนายตรีเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด โดยนายโทจะมอบกรรมสิทธิ์ในที่ดินของตนให้เป็นที่ทำการของห้างหุ้นส่วน สำหรับนายตรีจะเป็นผู้ออกแรงในการดำเนินกิจการทุกอย่างของห้างหุ้นส่วน ก่อนที่จะนำความนี้ไปจดทะเบียน นายตรีได้ไปซื้ออุปกรณ์มาทำการก่อสร้างที่ทำการของห้างหุ้นส่วนจากนายจัตวาเป็นเงิน 5 แสนบาท และไม่มีเงินชำระหนี้รายนี้ ให้วินิจฉัยว่า นายจัตวาจะเรียกหนี้รายนี้จากนายเอกได้หรือไม่ และจำนวนเพียงใด
- ข้อ 4. บริษัทจำกัดแห่งหนึ่ง ได้จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2520 โดยมีผู้ถือหุ้นไม่ถึง 100 คน ต่อมาในปี พ.ศ. 2522 บริษัทได้เพิ่มทุนโดยการออกหุ้นใหม่ โดยกรรมการได้รับซื้อหุ้นที่ออกใหม่ทั้งหมด และต่อมาได้ไปโอนขายให้บุคคลภายนอก จนมีผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้นเกิน 100 คน นายทะเบียนผู้รับจดทะเบียนเห็นว่า “บริษัทจำกัดแห่งนี้มีผู้ถือหุ้นถึง 100 คนแล้วจะต้องทำการแปรสภาพเป็นบริษัทมหาชนจำกัด ตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2521 ซึ่งมีผลใช้บังคับแล้วตั้งแต่วันที่ 26 ธันวาคม 2521 ให้ท่านวินิจฉัยว่า ความเห็นของนายทะเบียนชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ธงคำตอบ

ภาค 2 ปีการศึกษา 2523

ข้อ 1. **หลักกฎหมาย** ป.พ.พ. มาตรา 1012 บัญญัติว่า “อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงกันเพื่อกระทำกิจการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น” จากหลักกฎหมายดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนนั้น มีลักษณะดังนี้

1. ต้องมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป
2. ต้องมีการตกลงกัน
3. มีการเข้าหุ้นกัน ซึ่งหุ้นนั้นแบ่งแยกได้เป็น 3 อย่างคือ
 - 3.1 เงินสด
 - 3.2 ทรัพย์สินอย่างอื่น ทั้งอสังหาริมทรัพย์ และสังหาริมทรัพย์
 - 3.3 แรงงาน
4. เพื่อกระทำกิจการ
5. กิจการนั้นเป็นกิจการร่วมกัน โดยมีเจตนาร่วมกัน ดังนี้
 - 5.1 มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกัน กล่าวคือร่วมกันในการได้กำไรและการขาดทุนนั่นเอง
 - 5.2 ในการจัดการและการดูแลครอบงำ การจัดการ
 - 5.3 ในกิจการอันร่วมกัน
6. ด้วยความประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น

วินิจฉัย กรณีตามปัญหาในข้อ ก. ผู้แต่งหนังสือตกลงกับเจ้าของโรงพิมพ์ ให้พิมพ์หนังสือเล่มหนึ่งที่ตนแต่งขึ้นโดยมีข้อตกลงกันว่า ขายได้เงินเท่าไรก็นำเงินทั้งหมดนั้นมาแบ่งคนละครึ่ง ข้อตกลงดังกล่าวตามข้อความที่ขีดเส้นใต้มิใช่เป็นเรื่องการแบ่งปันกำไร โดยรายได้นี้อาจเป็นทั้งทุนและกำไรรวมกันอยู่ หรือบางทีก็อาจขาดทุนก็ได้ จึงไม่เข้าลักษณะของสัญญาเข้าหุ้นส่วนกันตามองค์ประกอบข้อที่ 6 และนอกจากนี้ยังปรากฏว่าผู้แต่งหนังสือมิได้ดำเนินกิจการร่วมกันกับเจ้าของโรงพิมพ์ ทั้งในการร่วมกันจัดการและในการควบคุมดูแลการจัดการแต่ประการใด จึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ในข้อที่ 5 ดังนั้นสัญญาดังกล่าวจึงมิใช่สัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วน

ตามปัญหาในข้อ ข. ข้อความที่ว่า เมื่อขายอ้อยแล้ว นายเก่งจะต้องชำระเงิน 10,000

บาท พร้อมทั้งดอกเบี้ยอีก 15% ต่อปีให้นายกล้า หรือถ้าอ้อยมีกำไรดี นายกล้ามีสิทธิจะ
ได้รับส่วนแบ่งกำไรจากการขายอ้อยจากนายเก่งครึ่งหนึ่งก็ได้ ข้อความนี้แสดงว่านายเก่ง
กับนายกล้าไม่ได้ร่วมกันเข้าหุ้นส่วนแต่ประการใด ถือเป็นเพียงการกู้ยืมเงินกันเท่านั้น โดย
ผู้ให้กู้มีสิทธิเลือกเอาดอกเบี้ยร้อยละ 15 บาทต่อปี หรือมีสิทธิเลือกเอาส่วนแบ่งกำไร
จากการขายอ้อยจากผู้กู้ครึ่งหนึ่งก็ได้ และยังปรากฏว่านายกล้ามิได้ดำเนินกิจการร่วมกับ
นายเก่ง ทั้งในการจัดการและในการควบคุมดูแลการจัดการแต่อย่างใด จึงไม่เข้าองค์ประ
กอบในข้อที่ 5 สัญญาดังกล่าวในข้อ ข. นี้ จึงไม่ใช่สัญญาเข้าหุ้นส่วนกัน

สรุป สัญญาในข้อ ก. และข้อ ข. ไม่ใช่สัญญาเข้าหุ้นส่วนกัน .

ข้อ 2. **หลักกฎหมาย** ป.พ.พ.มาตรา 1050 บัญญัติว่า “การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนใด
คนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้น
ส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัด
จำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น”

ป.พ.พ.มาตรา 1051 บัญญัติว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งออกจากห้างหุ้นส่วนไปแล้วยังคง
ต้องรับผิดชอบในหนี้ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนได้ออกจากหุ้นส่วนไป

ป.พ.พ.มาตรา 1052 บัญญัติว่า บุคคลผู้เข้าเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนย่อมต้องรับ
ผิดในหนี้ใด ๆ ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนเข้ามาเป็นหุ้นส่วนด้วย

วินิจฉัย ตามปัญหา นายแดงผู้เป็นหุ้นส่วนได้ลาออกจากหุ้นส่วนไปแล้ว แต่ข้อ
เท็จจริงปรากฏว่า ก่อนที่นายแดงจะออกไปนั้นห้างหุ้นส่วนได้เป็นหนี้นายเอก นายเอกจึง
มีสิทธิฟ้องเรียกหนี้ได้จากนายแดงได้เต็มจำนวน 2 แสนบาท เพราะเป็นหนี้ที่เกิดขึ้นก่อน
นายแดงได้ลาออกไป และการกู้ยืมเงินนั้นถือว่าเป็นทางธรรมดาของการประกอบธุรกิจการค้าซึ่ง
จะต้องมีการกู้ยืมเงินมาดำเนินกิจการ จึงถือว่าเป็นหนี้ที่เกิดจากการจัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดา
การค้าขายของห้างหุ้นส่วนผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัด
จำนวนในการชำระหนี้ อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะการจัดการไปเช่นนั้น (ตาม ป.พ.พ.มาตรา
1050 ประกอบมาตรา 1051)

ส่วนนายเขียว แม้จะเข้ามาเป็นหุ้นส่วนร่วมกับนายดำและนายขาวในภายหลัง ก็ต้อง
ร่วมรับผิดชอบในหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนที่ตนเข้ามาเป็นหุ้นส่วนด้วย ตามมาตรา 1050 ประกอบมาตรา
1052 นายเอกจึงมีสิทธิเรียกร้องเอาจากนายเขียวเต็มจำนวน 2 แสนบาท

สรุป นายเอกมีสิทธิจะเรียกให้นายแดงหรือนายเขียว คนใดคนหนึ่งชำระหนี้เต็มตามจำนวนสองแสนบาทก็ได้ หรือจะเลือกให้ทั้งสองร่วมกันชำระหนี้ทั้งหมดเต็มจำนวนสองแสนบาทก็ได้ ตามแต่จะเลือก

ข้อ 3. **หลักกฎหมาย** ป.พ.พ.มาตรา 1025 บัญญัติว่า “อันว่าหุ้นส่วนสามัญนั้น คือหุ้นส่วนประเภทซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัด”

ป.พ.พ.มาตรา 1079 บัญญัติว่า “อันหุ้นส่วนจำกัดนั้น ถ้ายังมีได้จดทะเบียนอยู่ตราบใด ท่านให้ถือว่าเป็นหุ้นส่วนสามัญซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดย่อมจะต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ของหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัดจำนวนจนกว่าจะได้จดทะเบียน”

วินิจฉัย ตามปัญหา หนี้ค่าอุปกรณ์การก่อสร้างได้เกิดขึ้นก่อนที่จะนำความไปจดทะเบียน หนี้ของห้างนี้จึงถือว่าเป็นหนี้ของหุ้นส่วนสามัญซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่มีจำกัดจำนวนตามมาตรา 1079 ดังนั้น นายจัตวาจึงเรียกหนี้รายนี้จากนายเอกได้เต็มจำนวน 5 แสนบาท.

สรุป นายจัตวาเรียกหนี้รายนี้จากนายเอกได้ และเรียกได้เต็มจำนวนหนี้ห้าแสนบาท

ข้อ 4. **หลักกฎหมาย** มาตรา 1096 ทวิ บัญญัติว่า “บริษัทใดซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยมีผู้ถือหุ้นไม่ถึงหนึ่งร้อยคน แต่ภายหลังมีผู้ถือหุ้นตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไป ต้องดำเนินการแปรสภาพเป็นบริษัทมหาชนจำกัด ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด หรือลดจำนวนผู้ถือหุ้นให้เหลือไม่ถึงจำนวนดังกล่าวภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่บริษัทนั้นมีผู้ถือหุ้นเกินจำนวนดังกล่าว.....”

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2521 มาตรา 12 “บริษัทใดจัดตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและมีผู้ถือหุ้นตั้งแต่หนึ่งร้อยคนอยู่แล้ว หรือผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้นถึงหนึ่งร้อยคนขึ้นไปในภายหลังวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงเป็นบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์” (ในหนังสือคำบรรยายหน้า 153 ถึงหน้า 154)

วินิจฉัย กรณีตามปัญหา บริษัทจำกัดแห่งนี้ ได้จัดตั้งขึ้นในวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2520 ซึ่งเป็นวันก่อนที่พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2521 จะมีผลใช้บังคับ (พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย

หมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2521 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2521 เป็นต้นไป) ดังนั้น บริษัทจำกัดนี้จึงให้คงเป็นบริษัท ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ต่อไปได้ แม้จะมีผู้ถือหุ้นถึง 100 คน ในภายหลังวันที่ 26 ธันวาคม 2521 ก็ตาม การที่นายทะเบียนผู้รับจดทะเบียนให้แปรสภาพเป็นบริษัทมหาชนจึงไม่ถูกต้องและการที่นายทะเบียนมีความเห็นว่า พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2521 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 26 ธันวาคม 2521 ก็ไม่ถูกต้องเช่นกันเพราะตามมาตรา 2 ของพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2521 บัญญัติว่า “พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป” และโดยที่มีการประกาศพระราชบัญญัตินี้ในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2521 ดังนั้น พ.ร.บ. บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2521 จะมีผลใช้บังคับในวันที่ 25 เมษายน 2522 เป็นต้นไป ความเห็นของนายทะเบียนในข้อนี้ก็ไม่ถูกต้องเช่นกัน

ข้อสอบกระบวนวิชา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัท ภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2529

- ข้อ 1. นายเอกเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทโรงทำน้ำแข็งไทย จำกัดอยู่แล้ว แต่นายโทและนายตรีไม่ทราบจึงมาชักชวนนายเอกให้เข้าหุ้นร่วมกับตน เพื่อจัดตั้งห้างหุ้นส่วนทำโรงน้ำแข็งอีกโรงหนึ่ง และตกลงให้นายเอกเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการแต่ผู้เดียว เมื่อดำเนินกิจการมาได้สามเดือนห้างหุ้นส่วนขาดทุนสองแสนบาท นายโทและนายตรีจึงทราบว่านายเอกเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทโรงทำน้ำแข็งไทย จำกัด ซึ่งประกอบธุรกิจประเภทเดียวกับห้างหุ้นส่วน และเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วน จึงบังคับให้นายเอกขายหุ้นในบริษัทโรงทำน้ำแข็งไทยจำกัดให้ผู้อื่น แต่นายเอกก็เพิกเฉยเสีย นายโทและนายตรีจึงมาปรึกษาท่านว่าจะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนจากนายเอกได้หรือไม่ ถ้า
- ก. ห้างหุ้นส่วนที่จัดตั้งขึ้นนี้เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน
 - ข. ห้างหุ้นส่วนที่จัดตั้งขึ้นนี้เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล
- ข้อ 2. ห้างหุ้นส่วนจำกัดแก้วแก้วกล้า มีนายรวายเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบแก่กับนายกล้าเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบ ได้จดทะเบียนให้นายแก้วกับนายกล้าเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการทุกคนรับจะลงหุ้นคนละ 1 แสนบาท นายรวายได้ชำระเงินลงหุ้นไปแล้ว 5 หมื่นบาท ห้างหุ้นส่วนนี้ดำเนินกิจการมาเป็นเวลา 3 ปี นายรวายจึงปรึกษากับนายแก้วและนายกล้าว่า ตนขอลดจำนวนลงหุ้นเหลือแค่ 50,000 บาท ตามที่ได้ส่งเงินไปแล้ว นายแก้วและนายกล้าก็ไม่ขัดข้อง ต่อมาห้างหุ้นส่วนจำกัดเป็นหนี้นายฉาย และผิดนัดชำระหนี้ ดังนั้นนายฉายจะฟ้องเรียกหนี้รายนี้จากใครได้บ้าง
- ข้อ 3. ผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดแห่งหนึ่ง ออกหุ้นมีมูลค่าหุ้นละ 100 บาท แต่ขายไปในราคา 110 บาท ตามที่หนังสือบริคณห์สนธิให้อ่านเอาไว้ และให้ผู้จองซื้อหุ้นชำระเงินค่าหุ้นล่วงหน้า โดยส่งมาพร้อมกับสัญญาการจองหุ้นกำหนดหุ้นละ 20 บาท ดังนี้ให้ท่านวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดแห่งนี้ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่
- ข้อ 4. นายสีเป็นผู้ถือหุ้นหนึ่งในบริษัทโอเอ็นอีวัน จำกัด นายสีทราบว่ามีการรวมการบริษัทบางคนทุจริตเบียดบังเงินของบริษัทไปเป็นส่วนตัวแต่กรรมการอื่น ๆ ก็ขอยกกันปกปิดเรื่องนี้ เพราะเห็นว่าอาจกระทบกระเทือนต่อการประกอบธุรกิจของบริษัท นายสีต้องการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่ง จึงมาปรึกษาท่าน ท่านจะให้คำแนะนำแก่นายสีอย่างไร

องค์การตอบ

ภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2523

ข้อ 1. หลักกฎหมาย

ป.พ.พ.มาตรา 1038 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้เป็นหุ้นส่วนประกอบกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งมีสภาพเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนนั้น ไม่ว่าทำเพื่อประโยชน์ตนหรือเพื่อประโยชน์ผู้อื่น โดยมีได้รับความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ

ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดทำการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรานี้ไซ้ริผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ชอบที่จะเรียกเอาผลกำไรซึ่งผู้นั้นหาได้ทั้งหมด หรือเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อการที่ห้างหุ้นส่วนได้รับความเสียหายเพราะเหตุนั้น แต่ท่านห้ามมิให้ฟ้องเรียกเมื่อพ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่วันทำการฝ่าฝืน”

ป.พ.พ.มาตรา 1066 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนประกอบกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วน ไม่ว่าทำเพื่อประโยชน์ตนหรือเพื่อประโยชน์ผู้อื่น หรือไปเข้าเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนอื่นซึ่งประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนั้น เว้นไว้แต่จะได้รับคำยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นทั้งหมด

แต่ข้อห้ามเช่นว่ามานี้ ท่านว่าจะไม่พึงใช้ได้ ถ้าหากผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายได้รู้อยู่แล้วในเวลาเมื่อลงทะเบียนห้างหุ้นส่วนนั้นว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งได้ทำกิจการหรือเข้าเป็นหุ้นส่วนอยู่ในห้างหุ้นส่วนอื่นอันมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน และในสัญญาเข้าหุ้นส่วนที่ทำไว้ต่อกันนั้นก็ได้บังคับให้ถอนตัวออก

วินิจฉัย

ก. ถ้าห้างหุ้นส่วนที่จัดตั้งขึ้นเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนนายโทและนายตรี ก็ไม่มีสิทธิเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนจากนายเอกเพราะบทบัญญัติในมาตรา 1038 ป.พ.พ. มิได้มีข้อห้ามในการที่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งเข้าไปเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดซึ่งประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วน และข้อเท็จจริงก็ไม่ปรากฏว่านายเอกเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัทโรงงานน้ำแข็งไทยจำกัดแต่อย่างใด

ข. ถ้าห้างหุ้นส่วนที่จัดตั้งขึ้นเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลนายโทและนายตรีที่ไม่มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทน (แทนห้างหุ้นส่วน) จากนายเอก เพราะบทบัญญัติมาตรา 1066 ป.พ.พ. ก็มีได้มีข้อห้ามในการที่ผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนคนใดคนหนึ่งเข้าไปเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัด ซึ่งประกอบกิจการอื่นมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันและเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วน และก็ไม่ปรากฏว่านายเอกเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัท โรงทำน้ำแข็งไทยจำกัดแต่อย่างใด

สรุป ถ้านายโทและนายตรีมาปรึกษาข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็จะแนะนำนายโทและนายตรีว่า จะเรียกค่าสินไหมทดแทนจากนายเอกไม่ได้ ตามหลักกฎหมายดังกล่าวข้างต้น

ข้อ 2. หลักกฎหมาย

ป.พ.พ.มาตรา 1080 บัญญัติว่า “บทบัญญัติว่าด้วยห้างหุ้นส่วนสามัญข้อใด ๆ หากมิได้ยกเว้นหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงไปโดยบทบัญญัติแห่งหมวด 3 นี้ ท่านให้นำมาใช้บังคับแก่ห้างหุ้นส่วนจำกัดด้วย

ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดนั้นมีอยู่หลายคนด้วยกัน ท่านให้ใช้บทบัญญัติสำหรับห้างหุ้นส่วนสามัญเป็นวิธีบังคับในความสัมพันธ์ระหว่างคนเหล่านั้นเอง และความสัมพันธ์ระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนเหล่านั้น กับห้างหุ้นส่วน”

ป.พ.พ.มาตรา 1070 บัญญัติว่า “เมื่อใดห้างหุ้นส่วนซึ่งจดทะเบียนชนิดชำระหนี้เมื่อนั้นเจ้าหนี้ของห้างหุ้นส่วนนั้นชอบที่จะเรียกให้ชำระหนี้เอาแต่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งก็ได้”

วินิจฉัย

เมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดชนิดชำระหนี้ เจ้าหนี้ของห้างฯ ก็มีสิทธิฟ้องเรียกหนี้จากผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดได้ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดกับห้างหุ้นส่วนนั้น ต้องนำบทบัญญัติของห้างหุ้นส่วนสามัญมาใช้บังคับ (มาตรา 1080 ประกอบมาตรา 1070) เมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดซึ่งถือว่าเป็นลูกหนี้ชั้นต้นชนิดชำระหนี้ เจ้าหนี้ก็มีสิทธิฟ้องเรียกหนี้ได้จากผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด แต่ตราบใดที่ห้างหุ้นส่วนจำกัดยังมีได้เลิกกัน ตราบนั้นเจ้าหนี้ของห้างฯ ไม่มีสิทธิฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด (มาตรา 1095)

สรุป นายฉายฟ้องเรียกหนี้ได้จากนายเก่งกับนายกล้าได้

ข้อ 3. หลักกฎหมาย

ป.พ.พ. มาตรา 1105 วรรค 2 บัญญัติว่า “การออกหุ้นโดยราคาสูงกว่ามูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้ นั้น หากว่าหนังสือบริคณห์สนธิให้อ่านาใจไว้ ก็ให้ออกได้.....”

ป.พ.พ.มาตรา 1110 บัญญัติว่า “เมื่อได้ประชุมตั้งบริษัทแล้วให้ผู้เริ่มก่อการบริษัทมอบการทั้งปวงให้แก่กรรมการของบริษัท

เมื่อกรรมการได้รับการแล้ว ก็ให้ลงมือจัดการเรียกให้ผู้เริ่มก่อการและผู้เข้าชื่อซื้อหุ้นทั้งหลายใช้เงินในหุ้น ซึ่งจะต้องใช้เป็นตัวเงิน เรียกหุ้นหนึ่งไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบห้า...”

วินิจฉัย

การที่ผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดออกหุ้นมีมูลค่าหุ้นละ 100 บาท แต่ขายไปราคา 110 บาท ตามที่หนังสือบริคณห์สนธิได้ให้อำนาจไว้ เป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะหนังสือบริคณห์สนธิได้ให้อำนาจไว้ ผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจึงมีอำนาจขายหุ้นสูงกว่ามูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้ได้ และการที่ผู้เริ่มก่อการกำหนดให้ผู้จองซื้อหุ้นชำระเงินค่าหุ้นล่วงหน้าโดยส่งมาพร้อมกับสัญญาการจองหุ้น กำหนดหุ้นละ 20 บาทนั้น ก็เป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะไม่ใช่เป็นเรื่องที่กรรมการชุดแรกเรียกเก็บเงินค่าหุ้นคราวแรก ซึ่งจะต้องเรียกหุ้นหนึ่งไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบห้า แต่เป็นเรื่องที่ให้ผู้จองซื้อหุ้นชำระเงินค่าหุ้นล่วงหน้าพร้อมกับการจองหุ้นไปในตัวเพื่อเป็นหลักประกันว่า ผู้เข้าชื่อซื้อหุ้นจะไม่เปลี่ยนใจเลิกจองหุ้นเสียภายหลัง จึงไม่อยู่ในบังคับมาตรา 1110 วรรค 2

หมายเหตุ ดูคำบรรยายหน้า 172-173

- ข้อ 4. **หลักกฎหมาย** ป.พ.พ. มาตรา 1169 บัญญัติว่า “ถ้ากรรมการทำให้เกิดเสียหายแก่บริษัท ๆ จะฟ้องร้องเรียกเอาสินไหมทดแทนแก่กรรมการก็ได้ หรือในกรณีที่บริษัทไม่ยอมฟ้องร้อง ผู้ถือหุ้นคนหนึ่งคนใดจะเอาคดีนั้นขึ้นมาก็ได้

วินิจฉัย

การที่กรรมการบริษัทบางคนทุจริตเบียดบังเงินของบริษัท ถือได้ว่าบริษัทได้รับความเสียหาย แต่กรรมการอื่น ๆ ก็ช่วยกันปกปิดเรื่องนี้ ข้าพเจ้าก็จะแนะนำนายสีให้ฟ้องกรรมการผู้ทุจริตได้ โดยให้นายสีฟ้องแทนบริษัทเรียกค่าสินไหมทดแทน ตามหลักกฎหมายดังกล่าวข้างต้น

ข้อสอบกระบวนวิชา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัท ภาค 1 ปีการศึกษา 2524

- ข้อ 1. ในกรณีที่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งได้ลงแต่แรงงานของตนในการเข้าหุ้นร่วมกับผู้อื่น และในสัญญาเข้าหุ้นส่วนมิได้ตราค่าแรงไว้ ท่านมีวิธีคำนวณค่าแรงของเขายังไรให้อธิบายและยกตัวอย่างประกอบ
- ข้อ 2. ห้างหุ้นส่วนจำกัด “ศรีวิชัย” มีนายวิชัยเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการนายศรีเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด นายสอนและนายช่วยเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด ทุกคนได้นำเงินมาลงหุ้นคนละ 10,000 บาท ห้างฯ นี้มีวัตถุประสงค์ในการค้าขายเครื่องจักรกล นายสอนได้แนะนำนายวิชัยว่า “ที่ดินของนายบุญเป็นทำเลดีควรซื้อไว้เพื่อสร้างโรงงานผลิตเครื่องจักรกล” แต่นายศรีเห็นว่าราคาแพงไปไม่ควรซื้อ นายวิชัยเห็นด้วยกับนายสอน และได้ทำสัญญาวางมัดจำกันไว้แล้ว ต่อมานายวิชัยได้เดินทางไปต่างประเทศเพื่อติดต่อกิจการ นายบุญเจ้าของที่ดินได้เร่งให้นายสอนลงนามในสัญญาซื้อของแทนห้างฯ นายสอนจึงทำแทนเพื่อมิให้เสียการงาน ต่อมาห้างหุ้นส่วนจำกัดค้างชำระเงินค่าที่ดินนายบุญอยู่อีกห้าแสนบาท และห้างฯ ไม่มีเงินชำระหนี้ นายบุญจึงฟ้องเรียกเงินจากนายสอน นายสอนต่อสู้ว่า ตนเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดเมื่อห้างฯ ยังไม่เลิก เจ้าหนี้ของห้างฯ จะฟ้องเรียกหนี้จากตนไม่ได้และตนได้นำเงินมาลงหุ้นครบหมดแล้ว จึงไม่ควรต้องรับผิดอีก ดังนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่าข้อต่อสู้ของนายสอนรับฟังได้หรือไม่
- ข้อ 3. นายเอกกับพวกอีก 7 คน ได้เป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดแห่งหนึ่ง โดยมีทุนจดทะเบียน 10 ล้านบาท และแบ่งออกเป็น 10,000 หุ้น มีมูลค่าหุ้นละ 1,000 บาท โดยมีวัตถุประสงค์ในการค้าและส่งเสริมพืชผลสิทธกรรม นายโทได้จองซื้อหุ้นไว้ 500 หุ้น ส่วนหุ้นที่เหลือออกนั้นนายเอกและผู้เริ่มก่อการได้รับซื้อไว้หมด และได้นัดประชุมตั้งบริษัทเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2524 และกรรมการชุดแรกได้ไปจดทะเบียนตั้งบริษัทเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2524 และได้เรียกเก็บเงินค่าหุ้นจากนายโท นายโทเห็นว่าบริษัทแห่งนี้มิได้ส่งเสริมการเพาะปลูกคงทำแต่การค้าอย่างเดียว จึงไม่ยอมส่งเงินค่าหุ้นที่เรียกเก็บและขอถอนการจองหุ้นทั้งหมด แต่กรรมการบริษัทไม่อนุญาตโดยอ้างว่าบริษัทได้จดทะเบียนแล้ว จะขอถอนการจองหุ้นไม่ได้ ดังนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่า การกระทำของกรรมการชอบด้วยกฎหมายหรือไม่
- ข้อ 4. บริษัทจำกัดแห่งหนึ่งได้จดทะเบียนข้อบังคับไว้ว่า “ประธานกรรมการและกรรมการอื่นของบริษัทอีก 1 นายร่วมกันมีอำนาจทำนิติกรรมแทนบริษัทได้แต่ต้องประทับตรา

ของบริษัทเป็นสำคัญ” ข้อบังคับนี้ได้ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว ต่อมา
ประธานของบริษัทได้ทำสัญญาซื้อของในนามของบริษัทจากบุคคลภายนอก โดยลงชื่อ
แต่ผู้เดียว และได้ประทับตราของบริษัท เมื่อความนี้ได้ทราบถึงกรรมการอื่น ๆ ในภายหลัง
กรรมการอื่น ๆ จึงไม่พอใจ และไม่ยอมรับเอาสัญญาที่ประธานบริษัทได้ทำไว้ ดังนี้ บุคคล
ภายนอกที่เป็นคู่สัญญา จะฟ้องให้บริษัทรับผิดชอบตามสัญญาได้หรือไม่

ธงคำตอบ

ภาค 1 ปีการศึกษา 2524

ข้อ 1. จากบทบัญญัติมาตรา 1026 วรรคสอง “สิ่งที้นำมาลงทุนด้วยนั้นจะเป็นเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น หรือลงแรงงานก็ได้”

การลงทุนด้วยแรงงานนั้น จะตีค่าแรงไว้ด้วยก็ได้ ถ้าไม่ได้ตีราคาค่าแรงไว้ ก็ต้องคำนวณหาอัตราค่าแรงงานตามมาตรา 1028 คือให้คำนวณส่วนกำไรของหุ้นส่วนที่ลงแรงงานเช่นนั้น เสมอด้วยส่วนกำไรเฉลี่ยของผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งได้ลงเงินหรือลงทรัพย์สินเข้าหุ้นในการนั้น นั่นก็หมายความว่ากฎหมายให้คำนวณส่วนที่เป็นทุนของผู้ที่ลงหุ้นด้วยแรง โดยนำส่วนที่ลงหุ้นของผู้ที่ลงด้วยเงินกับส่วนที่ลงหุ้นของผู้ที่ลงด้วยทรัพย์สินอื่นมารวมกันแล้วหารด้วยจำนวนบุคคลที่ลงหุ้นด้วยเงินหรือทรัพย์สินอื่น

ตัวอย่าง นายเอก, นายโท และนายตรี ตกลงเข้าหุ้นกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ โดยนายเอกลงทุน 10,000 บาท นายโทลงทุน 20,000 บาท ส่วนนายตรีลงหุ้นด้วยแรง และมีได้ตีราคาค่าแรงไว้ เราก็มียวิธีคำนวณค่าแรงของนายตรีได้โดยเอาส่วนที่ลงหุ้นของนายเอกรวมส่วนที่ลงหุ้นของนายโทแล้วหารด้วย 2 ก็จะเป็นส่วนที่ลงหุ้นของนายตรี คือ $\frac{10,000 + 20,000}{2} = 15,000$ บาท

2

ข้อ 2. ป.พ.พ.มาตรา 1088 บัญญัติว่า “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดผู้ใดสอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วน ท่านว่าผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ทั้งหลายของห้างหุ้นส่วนนั้นโดยไม่จำกัดจำนวน

แต่การออกความเห็นและแนะนำก็ดี ออกเสียงเป็นคะแนนนับในการตั้งและถอดถอนผู้จัดการตามกรณีที่มีบังคับไว้ในสัญญาหุ้นส่วนนั้นก็ดี ท่านหาว่าเป็นการสอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วนนั้นไม่”

ป.พ.พ.มาตรา 1095 “ตราบใดที่ห้างหุ้นส่วนจำกัดยังมีได้เลิกจากกัน ตราบนั้นเจ้าหนี้ของห้างย่อมไม่มีสิทธิจะฟ้องร้องผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดได้.....”

วินิจฉัย ตามปัญหา นายสอนเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดได้แต่เป็นผู้ลงนามแทนห้างหุ้นส่วนจำกัดในการซื้อที่ดินจากนายบุญ การกระทำของนายสอนถือว่าเป็นการสอดเข้าไปจัดการงานของห้างฯ จึงต้องรับผิดชอบในบรรดาหนี้สินที่ตนได้สอดเข้าไปจัดการงาน และจะอ้างประโยชน์ตามมาตรา 1095 มิได้ เมื่อห้างไม่มีเงินชำระหนี้ นายบุญจึงฟ้องนายสอนให้รับผิดชอบใช้หนี้จำนวนนี้ได้ โดยไม่ต้องรอให้ห้างเลิกและจะต้องรับผิดชอบ

โดยไม่จำกัดจำนวนตามมาตรา 1088 มิใช่รับผิดชอบเท่าจำนวนเงินที่ตนรับจะลงทุนตามมาตรา 1077 (1)

ดังนั้น ข้อต่อสู้ของนายสอนฟังไม่ขึ้น

ข้อ 3. ป.พ.พ.มาตรา 1112 “ถ้าการจดทะเบียนมิได้ทำภายในสามเดือนนับแต่ประชุมตั้งบริษัทไซร์ ท่านว่าบริษัทนั้นเป็นอันไม่ได้ตั้งขึ้น และบรรดาเงินที่ได้รับไว้จากผู้เข้าชื่อชื้อหุ้นนั้น ต้องใช้คืนเต็มจำนวนมิให้ลดเลย

.....”

ป.พ.พ.มาตรา 1114 “เมื่อบริษัทได้จดทะเบียนแล้ว ผู้เข้าชื่อชื้อหุ้นจะร้องฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนการที่ตนได้เข้าชื่อชื้อ โดยยกเหตุว่าสำคัญผิด หรือต้องข่มขู่ หรือถูกลวงล่อ ฉ้อฉลนั้น ท่านว่าหาอาจทำได้ไม่”

วินิจฉัย ตามปัญหานี้ได้มีการประชุมตั้งบริษัทเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2524 การจดทะเบียนตั้งบริษัทจึงต้องกระทำภายในสามเดือนนับแต่วันประชุมตั้งบริษัท คือจะต้องไปจดทะเบียนอย่างช้าภายในวันที่ 2 มิถุนายน 2524 แต่ปรากฏว่ากรรมการชุดแรกได้ไปจดทะเบียนเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2524 อันเป็นระยะเวลาล่วงเลยเกินสามเดือนนับแต่วันประชุมตั้งบริษัทเสร็จ จึงถือว่าการจดทะเบียนครั้งนี้มิชอบด้วยกฎหมาย บริษัทแห่งนี้จึงเป็นอันมิได้ตั้งขึ้น (ตามมาตรา 1112) และบรรดาเงินค่าหุ้นต่าง ๆ ที่กรรมการได้รับไว้จากผู้เข้าชื่อชื้อหุ้น กฎหมายยังบังคับให้คืนแก่ผู้เข้าชื่อชื้อหุ้นให้หมด ดังนั้น การที่นายโทขอถอนการจองหุ้นจึงย่อมกระทำไม่ได้เสมอ การที่กรรมการบริษัทไม่อนุญาตโดยอ้างว่าบริษัทได้จดทะเบียนแล้ว จึงเป็นการกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมาย

ข้อ 4. ป.พ.พ.มาตรา 1022 บัญญัติว่า “เมื่อได้พิมพ์โฆษณาตั้งขึ้นแล้ว ท่านให้ถือว่าบรรดาเอกสารและข้อความซึ่งลงทะเบียนอันได้กล่าวถึงในย่อรายการนั้น เป็นอันรู้แก่บุคคลทั้งปวงไม่เลือกกว่าเป็นผู้เกี่ยวข้องด้วยหุ้นส่วนหรือด้วยบริษัทนั้นหรือไม่เกี่ยวข้อง”

วินิจฉัย ข้อบังคับของบริษัทนั้นเป็นเอกสารมหาชนซึ่งบุคคลภายนอกอาจตรวจดูได้จากทะเบียนที่บริษัทได้มอบให้นายทะเบียนไว้ และแม้จะไม่ได้ตรวจดู กฎหมายก็ให้ถือว่าเมื่อได้โฆษณาในราชกิจจานุเบกษาแล้ว เป็นอันรู้แก่บุคคลทั่วไป (ตามมาตรา 1022)

ฉะนั้นบริษัทจึงอาจปฏิเสธไม่ยอมรับเอาการกระทำของกรรมการ ที่ลงชื่อไม่ครบถ้วนตามข้อบังคับของบริษัทที่ได้จดทะเบียนไว้ และถือว่าการกระทำนั้นไม่ผูกพันบริษัท ดังนั้น บุคคลภายนอกที่เป็นคู่สัญญาจะฟ้องให้บริษัทรับผิดชอบตามสัญญาไม่ได้

ข้อสอบกระบวนวิชา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ว่าด้วยหุ้นส่วน บริษัท ภาค 2 ปีการศึกษา 2524

- ข้อ 1. นายอาทิตย์, นายจันทร์, นายอังคาร และนายพุธ ได้ร่วมกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ ไม่จดทะเบียน โดยมีวัตถุประสงค์ทำการค้าข้าวและมีได้ตกลงให้ใครเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ นายจันทร์จะไปซื้อข้าวจากนายเสาร์ โดยมีนายอาทิตย์และนายอังคารเห็นชอบด้วย ส่วนนายพุธได้คัดค้านเพราะเห็นว่าข้าวมีคุณภาพต่ำ และราคาแพงกว่าท้องตลาดมาก และขอปฏิเสธความรับผิดชอบทั้งหมดถ้ามีความเสียหายเกิดขึ้น แต่นายจันทร์ไม่เชื่อฟังคำทักท้วงของนายพุธ และได้ไปซื้อข้าวจากนายเสาร์ ปรากฏว่าสิ้นปีห้างหุ้นส่วนนี้ขายข้าวขาดทุนมาก และเป็นหนี้นายเสาร์ 7 แสนบาท ดังนี้ให้ท่านวินิจฉัยว่า ถ้านายเสาร์ไม่ทราบว่ามี การทักท้วงจากนายพุธ นายเสาร์ จะเรียกร้องให้นายพุธชำระราคาข้าวได้หรือไม่.
- ข้อ 2. ห้างหุ้นส่วนจำกัด เชิดชูชัย บริการ มีวัตถุประสงค์ประกอบกิจการรับส่งสินค้า และคนโดยสาร โดยมีหุ้นส่วนอยู่ 3 คน คือ นายเชิดเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความ รับผิดชอบและเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ส่วนนายชูและนายชัยเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความ รับผิดชอบ ทั้งหมดได้นำเงินมาลงหุ้นคนละ 500,000 บาท ดำเนินกิจการมาเป็นเวลาหนึ่งปีเศษ กิจการเจริญรุ่งเรืองดี นายชัยจึงออกความเห็นว่าการซื้อที่ดินของนายบุญมาไว้ทำอู่รถและโกดังเก็บสินค้า เพราะทำเลดีสะดวกต่อการติดต่อและขนส่ง นายเชิดก็เห็นชอบด้วย จึงไปซื้อที่ดินตามคำแนะนำของนายชัยในนามของห้างหุ้นส่วนจำกัดเชิดชูชัย เป็นเงิน 500,000 บาท ภายหลังห้างฯ ผิดนัดชำระหนี้รายนี้ นายบุญมาจะฟ้องเรียกหนี้รายนี้จากใครได้บ้าง
- ข้อ 3. นายแดงและพวกอีก 7 คน มีความประสงค์จะจัดตั้งบริษัทจำกัดฯ เพื่อประกอบธุรกิจอย่างหนึ่งโดยมีทุนจดทะเบียน 10 ล้านบาท แบ่งออกเป็น 1,000 หุ้น มีมูลค่าหุ้นละ 10,000 บาท หลังจากที่ได้รับใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิแล้ว แแดงและพวกได้เปิดให้บุคคลภายนอกเข้าซื้อจองซื้อหุ้นเป็นเวลาเกินกว่า 3 เดือน แต่ก็ยังไม่ครบจำนวนตามที่จดทะเบียนไว้ ยังคงขาดอีก 200 หุ้น แต่แดงและพวกเห็นว่ามีคนจองหุ้น 800 หุ้น ก็เป็นการเพียงพอแล้ว ส่วนหุ้นที่เหลือจะได้นำออกขายในภายหลัง จึงได้นัดบรรดาผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นมาประชุมเพื่อจัดตั้งบริษัทและที่ประชุมได้เลือกแดงกับพวกเป็นกรรมการชุดแรกของบริษัท 1 อาทิตย์ต่อมา กรรมการชุดแรกได้เรียกเก็บเงินค่าหุ้นจากบรรดาผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นทั้ง 800 หุ้นนั้น โดยเรียกเก็บหุ้นละ 5,000 บาท และได้ไปขอจดทะเบียนตั้งบริษัทภายใน 3 เดือน นับแต่วันประชุมตั้งบริษัท ดังนี้ ถ้าท่านเป็นนายทะเบียนที่รับจดทะเบียน จะรับคำขอจดทะเบียนของนายแดงและพวกหรือไม่
- ข้อ 4. เมื่อได้จดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ขึ้นมาแล้ว ผู้เป็นกรรมการของบริษัท จะต้องนัดบรรดาผู้ถือหุ้นมาประชุมใหญ่สามัญเมื่อใดบ้าง

องค์การตอบ

308 ภาค 2/2524

ข้อ 1. มาตรา 1033 บัญญัติว่า “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนมิได้ตกลงกันไว้ในกระบวนการจัดการห้างหุ้นส่วนไซร์ ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนย่อมจัดการห้างหุ้นส่วนนั้นได้ทุกคน แต่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดจะเข้าทำสัญญาอันใดซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนอีกคนหนึ่ง ทักท้วงนั้นไม่ได้
.....”

ตามปัญหา เมื่อห้างหุ้นส่วนนี้มิได้ตกลงให้ใครเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ นายจันทร์ซึ่งเป็นหุ้นส่วนคนหนึ่ง จึงมีอำนาจจัดการงานของห้างหุ้นส่วนได้ และหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ก็มีสิทธิทักท้วงในเรื่องการจัดการได้ เมื่อนายพุททักท้วงว่าไม่ควรซื้อข้าวจากนายเสาร์ แต่นายจันทร์ไม่เชื่อฟังในระหว่างหุ้นส่วนด้วยกันเอง นายพุททก็ไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น แต่นายพุทจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกซึ่งไม่ทราบข้อทักท้วงนี้ไม่ได้ เมื่อการกระทำของนายจันทร์อยู่ในวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนจึงมีความผูกพันในหนี้ค่าข้าวสารรายนี้ และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนตามมาตรา 1050 ซึ่งบัญญัติว่า การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดา การค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น

นายพุทซึ่งเป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งในห้างหุ้นส่วนนี้ จึงต้องร่วมรับผิดชอบในหนี้รายนี้ โดยไม่จำกัดจำนวนตามมาตรา 1025 ซึ่งบัญญัติว่า “อันห้างหุ้นส่วนสามัญนั้นคือ ห้างหุ้นส่วนประเภทซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนจะต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วนไม่มีจำกัด” ดังนั้น นายพุทจะต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม เมื่อนายเสาร์ฟ้องเรียกหนี้รายนี้จากนายพุทคนเดียว นายพุทก็จะปฏิเสธโดยไม่รับผิดชอบไม่ได้

สรุป นายเสาร์ ฟ้องเรียกหนี้รายนี้จากนายพุทได้

ข้อ 2. ป.พ.พ.มาตรา 1081 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้เอาชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดมาเรียกขานระคนเป็นชื่อห้าง

ป.พ.พ.มาตรา 1082 บัญญัติว่า “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดคนใดยินยอมโดยแสดงเจตนาออกชดหรือโดยปริยายให้ใช้ชื่อของตนระคนเป็นชื่อห้างไซร์ ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นจะต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกเสมือนตั้งว่าเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดจะนั้น”

ตามปัญหา นายชูและนายชัย เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด แต่ได้ยอมใช้ชื่อของตนเป็นชื่อห้าง จึงต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกเสมือนตั้งว่าเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด เมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดชนิดชำระหนี้ เจ้าหนี้ของห้างจึงมีสิทธิฟ้องเรียกหนี้รายนี้ได้จากผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดได้ตามมาตรา 1080 ประกอบมาตรา 1070 ซึ่ง ป.พ.พ. มาตรา 1080 วรรคแรกบัญญัติว่า “บทบัญญัติว่าด้วยห้างหุ้นส่วนสามัญข้อใด ๆ หากมิได้ยกเว้นหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงโดยบทบัญญัติแห่งหมวด 3 นี้ ท่านให้นำมาใช้บังคับแก่ห้างหุ้นส่วนจำกัดด้วย” และมาตรา 1070 บัญญัติว่า “เมื่อใดห้างหุ้นส่วนซึ่งจดทะเบียนชนิดชำระหนี้ เมื่อนั้น เจ้าหนี้ของห้างหุ้นส่วนนั้นชอบที่จะเรียกให้ชำระหนี้เอาแต่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งก็ได้”

ตามปัญหา เมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดชนิดชำระหนี้ เจ้าหนี้ของห้างจึงมีสิทธิฟ้องเรียกหนี้รายนี้ได้จากนายเชิด ซึ่งเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด และนายเชิดจะต้องรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวนตามมาตรา 1077 (2) ซึ่งบัญญัติว่า “อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น คือ ห้างหุ้นส่วนประเภทหนึ่งซึ่งมีผู้เป็นหุ้นส่วนสองจำพวก ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ.....

(1)

(2) ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคน ซึ่งจะต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วน ไม่มีจำกัดจำนวนอีกพวกหนึ่ง”

นอกจากนายบุญจะฟ้องเรียกหนี้ได้จากนายเชิดแล้ว ยังมีสิทธิฟ้องเรียกหนี้รายนี้ได้จากนายชู และนายชัยได้อีกด้วย เพราะทั้งสองคนนี้ได้ใช้ชื่อของตนเป็นชื่อห้าง จึงต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกับนายเชิดและนายบุญมีสิทธิฟ้องได้โดยไม่ต้องรอให้ห้างเลิกแต่ประการใด

สรุป

นายบุญฟ้องเรียกหนี้รายนี้ได้จาก

1. นายเชิด
2. นายชูและนายชัย

ข้อ 3. ป.พ.พ.มาตรา 1107 วรรคแรกบัญญัติว่า “เมื่อหุ้นชนิดที่จะต้องลงเงินนั้น ได้มีผู้เข้าชื่อชื่อหมดแล้ว ผู้เริ่มก่อการต้องนัดบรรดาผู้เข้าชื่อชื่อหุ้นมาประชุมกันเป็นการประชุมใหญ่โดยไม่ชักช้า ประชุมอันนี้ให้เรียกว่าประชุมตั้งบริษัท”

วินิจฉัย ตามปัญหาในข้อนี้. ปรากฏว่าหุ้นที่จะต้องลงด้วยเงินนั้นยังมีผู้เข้าชื่อชื่อไม่ครบ คงขาดอยู่อีก 200 หุ้น ดังนั้นผู้เริ่มก่อการจะนัดบรรดาผู้เข้าชื่อชื่อหุ้นมาประชุมตั้งบริษัทยังไม่ได้ เมื่อ

ผู้เริ่มก่อการได้นัดบรรดาผู้เข้าชื่อชื่อหุ้นมาประชุมกัน การกระทำของผู้เริ่มก่อการจึงไม่ชอบด้วยหลักกฎหมาย ตามมาตรา 1107 ซึ่งนายทะเบียนอาจปฏิเสธไม่ยอมรับจดทะเบียนก็ได้ ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1019 ซึ่งวางหลักไว้ว่า ถ้าคำขอจดทะเบียนหรือเอกสาร ซึ่งต้องจดทะเบียนไม่มีรายการบริบูรณ์ตามที่บังคับในลักษณะนี้ว่าให้จดแจ้งก็ดี หรือรายการอันใดซึ่งจดแจ้งในคำขอ หรือในเอกสารนั้นขัดกับกฎหมายก็ดี หรือถ้าไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่นซึ่งกฎหมายบังคับไว้ก็ดี นายทะเบียนจะไม่ยอมรับจดทะเบียนก็ได้.

ข้อ 4. ป.พ.พ.มาตรา 1171 บัญญัติว่า “ให้มีการประชุมผู้ถือหุ้นทั่วไปเป็นการประชุมใหญ่ ภายในหกเดือน นับแต่วันที่ได้จดทะเบียนบริษัท และต่อ่นั้นไปก็ให้มีการประชุมเช่นนี้ ครั้งหนึ่งเป็นอย่างน้อยทุกระยะเวลาสิบสองเดือน”

จากหลักกฎหมายดังกล่าว จะเห็นว่า ภายใน 6 เดือน นับแต่วันจดทะเบียนบริษัท กรรมการของบริษัทจะต้องนัดผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดมาประชุมกัน ซึ่งเราเรียกว่า ประชุมใหญ่สามัญครั้งแรก และหลังจากนั้นก็ต้องมีการประชุมใหญ่สามัญทุกปี อย่างน้อยปีละครั้ง.

ข้อสอบกระบวนการวิชา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ว่าด้วยหุ้นส่วน-บริษัท ภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2524

- ข้อ 1. เพชร พลอย พิม เข้าหุ้นกันทำการค้าโดยจดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด เมื่อ 25 มกราคม 2525 มีเพชรเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ข้อความที่จดทะเบียนนั้นได้โฆษณาในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 15 เมษายน 2525 ในวันที่ 15 มีนาคม 2525 ห้างหุ้นส่วนได้จดทะเบียนเปลี่ยนตัวผู้จัดการจากเพชรเป็นพิม แต่ในวันที่ 25 มีนาคม 2525 เพชรยังทำสัญญาในนามของห้างหุ้นส่วน ขายสินค้าให้พิม ซึ่งเป็นลูกค้าประจำอยู่อีก ดังนี้ห้างหุ้นส่วนจะบอกปิดสัญญานั้น โดยอ้างว่า ในวันทำสัญญาเพชรพ้นจากหน้าที่ผู้จัดการของห้างแล้วได้หรือไม่ เพราะเหตุใด.
- ข้อ 2. นายประเสริฐ นายประภัทร นายปราโมทย์ เข้าหุ้นตั้งร้านอาหารชื่อ “อร่อย” จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล มีนายประเสริฐเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ต่อมานายประภัทรเปิดร้านขายไอศกรีมติดกับร้านอาหารอร่อย ส่วนนายปราโมทย์เข้าเป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบร่วมกับน้องชายของตน ตั้งร้านอาหารอีกแห่งหนึ่ง อยู่ห่างจากร้านอาหารอร่อยเพียง 30 เมตร และกิจการเจริญดี แต่ร้านอาหารอร่อยกลับขาดทุนเป็นเงิน 100,000 บาท นายประเสริฐจึงอ้างว่านายประภัทรกับนายปราโมทย์กระทำมิชอบและไม่ช่วยจัดการงานของร้านอาหารอร่อย จะขอเลิกกิจการร้านอาหารอร่อยและเรียกค่าเสียหายจากนายประภัทร นายปราโมทย์ ได้หรือไม่เพียงใด.
- ข้อ 3. ห้างหุ้นส่วนจำกัด “นัยวัฒน์” มีนายนิวัฒน์ และนายวินัย เป็นหุ้นส่วนกัน 2 คน โดยนายนิวัฒน์เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบไว้ 100,000 บาท แต่ได้ส่งเงินค่าหุ้นให้ห้างหุ้นส่วนไปแล้ว 40,000 บาท
- ต่อมาห้างหุ้นส่วนจำกัด นัยวัฒน์ เป็นหนี้นายพีรพันธุ์ 600,000 บาท ห้างหุ้นส่วนมีทรัพย์สินอยู่เพียง 200,000 บาท ดังนี้ นายพีรพันธุ์จะฟ้องนายนิวัฒน์และนายวินัย ให้ใช้หนี้ของห้างหุ้นส่วนจำกัดได้เพียงใดหรือไม่.
- ข้อ 4. บริษัท นงนุช จำกัด ได้มีการประชุมใหญ่ และมีมติพิเศษที่ประชุมใหญ่ให้ลดทุนของบริษัทเหลือเพียง 1 ใน 5 ของทุนทั้งหมด เพราะบริษัทมีทุนสำรองไว้ท่วมทุนเดิมแล้ว ดังนี้ ถ้าท่านเป็นนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ท่านจะยอมรับคำขอจดทะเบียนลดทุนของบริษัทนงนุช จำกัด หรือไม่.

แนวคำตอบวิชาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหุ้นส่วน-บริษัท ภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2524

- ข้อ 1. ห้างหุ้นส่วนจะบอกปิดสัญญาโดยอ้างว่า เพชรพ้นจากหน้าที่ผู้จัดการห้างไปแล้วไม่ได้ ทั้งนี้ถึงแม้ว่าห้างหุ้นส่วนจะได้จดทะเบียนเปลี่ยนตัวหุ้นส่วนผู้จัดการไปแล้วก็ดี แต่เมื่อยังไม่ได้นำข้อความที่เปลี่ยนแปลงนั้นไปประกาศโฆษณาในราชกิจจานุเบกษาแล้วก็จะไปถือว่าบุคคลภายนอกจะต้องรู้ข้อความที่จดทะเบียนเอาไว้แล้วไม่ได้ ดังนั้น สัญญาที่เพชร หุ้นส่วนผู้จัดการคนเดิมทำไว้กับกิม คนภายนอก เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2525 ภายหลังจากจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงแล้วก็ตาม ก็เป็นสัญญาที่ผูกพันห้างหุ้นส่วนให้ต้องรับผิดชอบในหนี้รายนี้ เสมือนกับเป็นสัญญาที่ทำโดยหุ้นส่วนผู้จัดการที่มีอำนาจ ห้างหุ้นส่วนจะปฏิเสธความรับผิดชอบไม่ได้ ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1023 วรรคหนึ่ง
- ข้อ 2. นายประภัทร ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่ง เปิดร้านขายไอศกรีมติดกับร้านอาหารไม่ใช่งานประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และแข่งขันกับกิจการของร้านอาหารอร่อย นายประภัทรจึงมีสิทธิทำได้ ส่วนนายปราโมทย์แม้เข้าหุ้นส่วนกับน้องชายของตนตั้งร้านอาหารอีกแห่งหนึ่งอยู่ห่างจากร้านอาหารอร่อยเพียง 30 เมตร อันเป็นการประกอบกิจการที่มีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับกิจการของร้านอร่อย ซึ่งนายปราโมทย์เป็นหุ้นส่วนอยู่ด้วยก็ตาม แต่นายปราโมทย์เป็นเพียงหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบของร้านอาหารแห่งใหม่ ไม่ใช่หุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบ นายปราโมทย์ไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่ร้านอาหารอร่อยได้รับ
- ข้อที่นายประเสริฐอ้างว่า นายประภัทร นายปราโมทย์ไม่ช่วยจัดการงานของร้านอาหารอร่อยก็ไม่ถูกต้อง เพราะร้านอาหารอร่อยได้จดทะเบียนให้นายประเสริฐเป็นผู้จัดการผู้เดียว นายประภัทร นายประเสริฐ จึงมีหน้าที่เพียงการดูแลครอบงำการจัดการเท่านั้น ไม่มีหน้าที่เข้าไปจัดการงานของร้านอาหาร
- ฉะนั้น นายประเสริฐจะขอเลิกกิจการของร้านอาหารอร่อย และเรียกค่าเสียหายจากนายประภัทร นายปราโมทย์ไม่ได้ ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1066, 1067
- ข้อ 3. นายวินัย เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบ ฉะนั้น ต่อมาเมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัด “นัยวัฒน์” เป็นผู้ผิดนัดแล้ว นายพีรพันธุ์เจ้าหนี้ก็สามารถฟ้องนายวินัยให้รับผิดชอบชำระหนี้ของห้างได้เต็มจำนวน 600,000 บาท (มาตรา 1070, 1080, 1077) แต่เนื่องจากห้างหุ้นส่วนยังมีทรัพย์สินเหลืออยู่ 200,000 บาท นายวินัยอาจขอให้นายพีรพันธุ์ เอาชำระ

จากทรัพย์สินของห้าง 200,000 บาท ส่วนที่เหลือ 400,000 บาท นายวินัยจะเป็นผู้รับผิดชอบเอง โดยนายวินัยต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าเงินที่ห้างเหลืออยู่ 200,000 บาท สามารถจะฟ้องบังคับชำระหนี้ได้ไม่เป็นการยาก ตามมาตรา 1071, 1080

ส่วนนายนิวัฒน์ เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด แต่ยอมให้ใช้ชื่อของตนเป็นคนเป็นชื่อห้าง “นิวัฒน์” จึงต้องรับผิดชอบต่อกันภายนอกเสมือนพวกไม่จำกัดความรับผิด มาตรา 1082 ฉะนั้น นายพีรพันธุ์จึงฟ้องนายนิวัฒน์ให้รับผิดชอบได้เต็ม 600,000 บาท แม้จะจำกัดความรับผิดเพียง 100,000 บาท ก็ตาม แต่นายนิวัฒน์ก็สามารถปิดความรับผิดให้ห้างก่อน คือให้นายพีรพันธุ์ไปฟ้องชำระหนี้จากห้าง 200,000 บาทก่อน ที่เหลือ 400,000 บาท ค่อยมาฟ้องจากตน และนายนิวัฒน์ไม่มีสิทธิจะได้รับประโยชน์จากมาตรา 1095 คือนายพีรพันธุ์ฟ้องนายนิวัฒน์ได้ทันที เมื่อห้างผิดนัดไม่ต้องรอให้ห้างเลิกก่อน

หมายเหตุ

การใช้ชื่อระคนปนเป็นชื่อห้างนั้น คำว่าชื่อ น่าจะหมายถึงชื่อทั้งหมด ไม่น่าจะหมายถึงพยางค์หนึ่งพยางค์ใดของชื่อ ตามปัญหานี้นายนิวัฒน์ไม่น่าจะต้องรับผิดชอบเพราะเขาเอาคำว่า “วัฒน์” ไปใช้ระคนปนเป็นชื่อห้าง มิได้เอาคำว่า นิวัฒน์ ไปใช้ระคนปนเป็นชื่อห้าง

ข้อ 4. ตามอุทธรณ์ บริษัทจำกัดจะลดทุนลงให้ต่ำกว่า 1 ใน 4 ของทุนทั้งหมดหาได้ไม่ เงินทุนสำรองนั้นไม่ถือว่าเป็นทุนของบริษัท (ป.พ.พ.มาตรา 1225)

ข้อสอบกระบวนวิชา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนและบริษัท ภาค 1 ปีการศึกษา 2525

ข้อ 1. นายเก่งและนายกล้าได้ตกลงกันด้วยวาจาว่า จะประกอบธุรกิจรับขนส่งคนโดยสารร่วมกัน โดยนายเก่งเป็นผู้ออกเงินซื้อรถยนต์สองแถว ส่วนนายกล้าจะเป็นผู้ขับ เก็บผลประโยชน์ได้เท่าไรจะแบ่งกันคนละครึ่ง แต่ถ้าขาดทุนนายกล้าจะเป็นผู้ออกส่วนที่ขาดทุนแต่เพียงผู้เดียว วันหนึ่งนายกล้าได้ขับรถยนต์เพื่อรับจ้างขนส่งคนโดยสารตามปกติ รถยนต์ที่นายกล้าขับได้เสียหลักพุ่งเข้าชนรถของนางสาวมุสดี โดยฝ่ายนายกล้าเป็นฝ่ายประมาท ดังนั้น นางสาวมุสดีจะฟ้องนายเก่งและนายกล้าให้รับผิดชอบใช้ค่าเสียหายได้หรือไม่

ข้อ 2. ห้างหุ้นส่วนจำกัดแสงทองคำข้าว มีนายแสงเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด และเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ นายทองและนายเงินเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด นายแสงได้ทำสัญญากู้เงินจากนายรวย 100,000 บาท ในนามของห้างหุ้นส่วนจำกัดแสงทอง แต่นายแสงได้ประทับตราห้างปลอมลงไปในสัญญา และได้นำเงินนั้นมาใช้ในกิจการของห้างฯ ดังนี้ ถ้าปรากฏข้อเท็จจริงว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัดนี้มีได้ระบุดังกล่าวในเรื่องกู้เงินไว้ในตราสารจัดตั้งเลย เมื่อหนี้เงินกู้ถึงกำหนดชำระ นายแสงยังไม่ได้นำเงินมาชำระหนี้ นายรวยจะฟ้องเรียกหนี้จากนายทองและนายเงินได้หรือไม่

ข้อ 3. ในการจัดตั้งบริษัทจำกัดแห่งหนึ่ง ผู้เริ่มก่อการได้ออกหุ้นครั้งแรกมูลค่าหุ้นละ 100 บาท แต่ขายไปในราคา 110 บาท ตามที่หนังสือบริคณห์สนธิได้ให้อำนาจไว้ หลังจากที่ได้จดทะเบียนตั้งบริษัทแล้วกรรมการชุดแรกได้เรียกเก็บเงินค่าหุ้นครั้งแรกเพียง 25 บาท ดังนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่า การเรียกเก็บเงินค่าหุ้นของกรรมการถูกต้องหรือไม่

ข้อ 4. บริษัทจำกัดแห่งหนึ่งมีทุนจดทะเบียน 4 ล้านบาท แบ่งออกเป็น 400 หุ้น มีมูลค่าหุ้นละ 10,000 บาท ดำเนินธุรกิจมาได้ 3 ปีเศษ จนมีทุนสำรองนับได้ 2 แสนบาท ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2523 เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก บริษัทจำกัดแห่งนี้ขาดทุนเป็นเงิน 1 ล้าน 5 แสนบาท และในปีต่อมายังขาดทุนอีก 5 แสนบาท ดังนี้ ถ้าท่านเป็นกรรมการของบริษัทจะต้องปฏิบัติอย่างไร.

ธงคำตอบวิชา

ภาค 1/2525

ข้อ 1. นางสาวมุสดีจะฟ้องนายเก่งและนายกล้าได้หรือไม่เพียงใดนั้น จะต้องพิจารณาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1012 ที่วางหลักว่า “อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นคือสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำกิจการร่วมกันด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น” เมื่อนายเก่งเป็นผู้ออกเงินซื้อรถสองแถว ส่วนนายกล้าเป็นผู้ขับรถยนต์เก็บผลประโยชน์ได้เท่าใดก็แบ่งกันคนละครึ่ง ถือว่านายเก่งและนายกล้าได้เข้าหุ้นส่วนกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนตามมาตรา 1012 เพราะมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ตกลงเข้ากันเพื่อทำกิจการร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์แบ่งปันกำไรกัน ถึงแม้จะตกลงกันด้วยวาจาก็ใช้ได้ เพราะกฎหมายมิได้บังคับว่าจะต้องทำเป็นหนังสือ และแม้จะใช้คำว่าเก็บผลประโยชน์เท่าใดแบ่งกันคนละครึ่งก็ตาม คำว่าผลประโยชน์ ก็หมายถึงส่วนที่เป็นกำไรนั่นเอง (ดั่งนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 1836/2514)

เมื่อนายกล้าได้ขับรถยนต์ไปในทางปกติของการประกอบธุรกิจ และรถยนต์ที่นายกล้าได้ขับไปชนท้ายรถยนต์ของนางสาวมุสดี นายเก่งผู้เป็นหุ้นส่วนอีกคนหนึ่งก็ต้องร่วมรับผิดชอบ เพราะเหตุนี้ละเมิดที่เกิดขึ้นนี้ เป็นหนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการจัดการที่เป็นธรรมดาของการประกอบธุรกิจของห้างหุ้นส่วนทุกคนจึงต้องรับผิดชอบร่วมกัน โดยไม่จำกัดจำนวน (ป.พ.พ.มาตรา 1050)

ดังนั้น นางสาวมุสดี จึงมีสิทธิฟ้องนายเก่งและนายกล้าให้รับผิดชอบใช้ค่าเสียหายได้

หมายเหตุ ถ้านักศึกษาตอบว่า ข้อตกลงระหว่างนายเก่งและนายกล้าไม่มีสัญญาเข้าหุ้นส่วนกัน เพราะการที่หุ้นส่วนผู้หนึ่งไม่ออกในส่วนที่ขาดทุน ย่อมแสดงว่าไม่มีส่วนได้เสียร่วมกัน นางสาวมุสดีจึงฟ้องนายกล้าให้รับผิดชอบได้แต่เพียงผู้เดียว ก็ได้คะแนนเช่นเดียวกัน

ข้อ 2. นายรวยจะฟ้องเรียกหนี้เงินกู้รายนี้ได้จากนายทองและนายเงินได้เพียงใดหรือไม่ จะต้องพิจารณาจาก ป.พ.พ.มาตรา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1050 การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น

มาตรา 1081 ห้ามมิให้เอาชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบมาเรียกขานระคนเป็นชื่อห้าง

มาตรา 1082 ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดคนใดยินยอมโดยแสดงออกชัดหรือโดยปริยายให้ใช้ชื่อของตนระคนเป็นชื่อห้างไซ้ ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นจะต้องรับผิดต่อบุคคลภายนอก เสมือนดังว่าเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดนั้น

มาตรา 1095 ตราบใดที่ห้างหุ้นส่วนจำกัดยังมีได้เลิกกัน ตราบนั้นเจ้าหน้าที่ของห้างย่อมไม่มีสิทธิฟ้องร้องผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดได้

วินิจฉัย นายทองเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด แต่ได้ยอมให้ใช้ชื่อของตนระคนเป็นชื่อห้าง นายทองจึงต้องรับผิดในหนี้สินของห้างเสมือนดังว่า เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด (ม.1082)

การที่นายแสงได้กู้เงินจากนายรวยในนามของห้างหุ้นส่วนจำกัด แม้จะได้ประทับตราปลอม แต่ก็ได้นำเงินนั้นมาใช้ในกิจการของห้างฯ ห้างหุ้นส่วนจำกัดจึงไม่มีทางจะหลุดพ้นจากความรับผิดไปได้ และการกู้ยืมเงินนั้น แม้มิได้ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ในตราสารจัดตั้ง แต่ก็ถือว่าเป็นทางธรรมดาของการค้าขายที่ต้องมีการกู้ยืมเงินมาลงทุนเพื่อดำเนินกิจการ การกู้ยืมเงินรายนี้จึงผูกพันเป็นหุ้นส่วนทุกคน (ตามมาตรา 1050)

เมื่อหนี้เงินกู้รายนี้เป็นหนี้ของห้างหุ้นส่วนจำกัดแสงทอง และนายทองได้นำชื่อของตนระคนเป็นชื่อห้างฯ นายรวยจึงฟ้องเรียกหนี้รายนี้ได้จากนายทองทันทีโดยไม่ต้องรอให้ห้างเลิก ส่วนนายเงินเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด เมื่อห้างฯ ยังไม่เลิก เจ้าหน้าที่ของห้างฯ ก็ยังไม่มีสิทธิฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทนี้ได้ นายรวยจึงไม่มีสิทธิฟ้องเรียกหนี้รายนี้จากนายเงิน (มาตรา 1095)

สรุป

1. นายรวยฟ้องเรียกหนี้รายนี้จากนายทองได้
 2. นายรวยฟ้องเรียกหนี้รายนี้จากนายเงินยังไม่ได้
- ข้อ 3. ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1105 วรรคสอง บัญญัติว่า “การออกหุ้นโดยราคาสูงกว่ามูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้ นั้น หากว่าหนังสือบริคณห์สนธิ ให้อำนาจไว้ ก็ให้ออกได้ และในกรณีเช่นนั้นต้องส่ง ใช้จำนวนที่ล้ำมูลค่าพร้อมกันไปกับการส่งใช้เงินคราวแรก
- อนึ่ง เงินส่งใช้ค่าหุ้นคราวแรกนั้น ต้องมิให้น้อยกว่าร้อยละสิบห้าแห่งมูลค่าหุ้นที่ตั้งไว้”

วินิจฉัย

ตามปัญหา นี้ กรรมการของบริษัทเรียกเก็บเงินค่าหุ้นครั้งแรกเพียง 25 บาท หรือร้อยละสิบห้าของมูลค่าหุ้นที่ตั้งไว้ แต่ส่วนที่ล้ำมูลค่าคือ 10 บาท กรรมการไม่ได้เรียกเก็บมาด้วย จึงขัดกับบทบัญญัติมาตรา 1105 วรรคสอง ที่บังคับให้ส่งส่วนที่ล้ำมูลค่ามาด้วย

ดังนั้นข้าพเจ้าจึงวินิจฉัยว่า การเรียกเก็บเงินค่าหุ้นของกรรมการไม่ชอบด้วยหลักฐาน

ข้อ 4. หลักกฎหมาย

มาตรา 1172 ป.พ.พ.วางหลักว่า “ถ้าบริษัทขาดทุนลงถึงกึ่งจำนวนต้นทุน กรรมการจะต้องเรียกประชุมวิสามัญทันทีเพื่อแจ้งให้ผู้ถือหุ้นทราบการที่ขาดทุนนั้น”

วินิจฉัย บริษัทจำกัดแห่งนี้มีทุนจดทะเบียน 4 ล้านบาท เมื่อปี พ.ศ.2523 บริษัทขาดทุน 1 ล้าน 5 แสนบาท และในปีต่อมายังขาดทุนอีก 5 แสนบาท รวมขาดทุนมาแล้ว 2 ล้านบาท จึงเท่ากับขาดทุนถึงกึ่งจำนวนต้นทุน ดังนั้นกรรมการบริษัทจะต้องเรียกประชุมวิสามัญทันทีเพื่อแจ้งให้ผู้ถือหุ้นทราบถึงการขาดทุนนั้น

สรุป ถ้าข้าพเจ้าเป็นกรรมการของบริษัท ข้าพเจ้าจะเรียกประชุมวิสามัญเพื่อชี้แจงให้ผู้ถือหุ้นได้ทราบถึงการขาดทุนนั้น.

ข้อสอบกระบวนวิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนและบริษัท ภาค 2 ปีการศึกษา 2525

ข้อ 1. นายจันทร์, นายอังคาร และนายพุธ เข้าหุ้นส่วนกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน โดยมีวัตถุประสงค์ทำการค้าไม้และวัสดุก่อสร้าง ได้ตกลงกันให้นายจันทร์เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ต่อมานายจันทร์มีความจำเป็นที่จะต้องเดินทางไปต่างจังหวัดหลายวัน แต่ก็มิได้มอบหมายให้ใครเป็นผู้จัดการห้างฯ แทนตน นายอังคารเห็นว่าไม่มีใครจัดการห้างฯ จึงได้เข้ามาดูแลจัดการห้างแทนนายจันทร์ และได้ทำสัญญาซื้อไม้จากนายเสาร์เพื่อนำมาขายในห้างหุ้นส่วนโดยนายพุธได้หักท้วงเรื่องนี้ไว้แล้วและเห็นว่าควรรอให้นายจันทร์กลับมาก่อน แต่นายอังคารไม่เชื่อฟัง ปรากฏว่าไม้ที่ซื้อมามีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน เป็นเหตุให้ห้างหุ้นส่วนขาดทุนและเป็นหนี้นายเสาร์ 100,000 บาท นายเสาร์จึงเรียกร้องให้นายจันทร์และนายพุธรับผิดชอบร่วมกับนายอังคาร แต่นายจันทร์และนายพุธปฏิเสธ โดยอ้างว่า นายอังคารมิใช่หุ้นส่วนผู้จัดการจึงไม่มีอำนาจจัดการห้างหุ้นส่วน การกระทำของนายอังคารไม่ผูกพันห้างหุ้นส่วน และนายพุธได้คัดค้านแล้วแต่นายอังคารไม่เชื่อฟัง ดังนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่า ข้อต่อสู้ของนายจันทร์และนายพุธรับฟังได้หรือไม่

ข้อ 2. นายเดช, นายศรี และนายมนตรี ตกกลงเข้าหุ้นส่วนกันและจดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยมีวัตถุประสงค์ค้าขายข้าวเปลือกและข้าวสาร นายเดชเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบและเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ นายศรีและนายมนตรีรับลงหุ้นคนละ 500,000 บาท และจำกัดความรับผิดชอบได้ นายเดชได้ไปซื้อข้าวสารจากนายอายุโดยมีนายมนตรีเข้าร่วมลงชื่อในสัญญาซื้อขายรายนี้ด้วย ต่อมาห้างหุ้นส่วนจำกัดผิดนัดชำระหนี้รายนี้ นายอายุจึงฟ้องนายเดชและนายมนตรีให้ร่วมกันรับผิดชอบ นายมนตรีต่อสู้ว่า ตนเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบ เมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดยังมีได้เลิกกัน นายอายุจึงฟ้องตนไม่ได้ ดังนี้ ให้ท่านวินิจฉัยความรับผิดชอบของนายเดชและนายมนตรี

ข้อ 3. นายอาทิตย์ นายจันทร์กับพวก 8 คน เป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทสินค้าไทยจำกัด นายอังคารถูกนายจันทร์ลวงล่อฉ้อฉลให้เข้าชื่อหุ้น 20 หุ้น บริษัทดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ทำการค้าขายสินค้าไทยทุกชนิด เมื่อประชุมตั้งบริษัท นายจันทร์กับพวก 8 คนได้เป็นกรรมการ นายอาทิตย์และนายอังคารไม่ได้เป็นกรรมการ กรรมการเรียกให้ผู้ถือหุ้นชำระค่าหุ้น เมื่อได้รับค่าหุ้นแล้วกรรมการขอจดทะเบียนบริษัท นายทะเบียนรับจดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดและประกาศโฆษณาในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว หลังจากนั้นนายจันทร์กรรมการผู้จัดการผู้มีอำนาจกระทำการแทนบริษัทได้ทำสัญญาซื้อสินค้าตามวัตถุประสงค์ของบริษัทจากนายอังคารเป็นเงินสองแสนบาทแต่ยังไม่ได้ชำระหนี้ สัญญาซื้อขายนั้นนายจันทร์ทำในนามของบริษัทสินค้าไทยจำกัด

โดยชอบด้วยกฎหมายแต่บริษัทไม่ชำระหนี้ตามที่กำหนดนัด นายอึ้งการจะฟ้องบริษัทสินคำไทย จำกัดและนายอาทิตย์ผู้เริ่มก่อการซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นมากที่สุดให้ร่วมกันรับผิดชอบหนี้สองแสนบาท และจะฟ้องบริษัทสินคำไทยจำกัด ขอให้ศาลเพิกถอนการเข้าซื้อหุ้นโดยถูกลวงล่อฉ้อฉลได้หรือไม่

ข้อ 4. กรรมการบริษัทธุรกิจจำกัดเห็นสมควรเรียกประชุมใหญ่วิสามัญเพื่อพิจารณาเรื่องซื้อรถยนต์ไว้ใช้ในกิจการของบริษัท คำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมาย ได้มีการประชุมใหญ่วิสามัญ ที่ประชุมใหญ่ลงมติเป็นเอกฉันท์ให้บริษัทซื้อรถยนต์จำนวน 10 คัน เพื่อใช้ในกิจการของบริษัทได้ตามที่กรรมการผู้จัดการเสนอปรากฏว่าในการประชุมใหญ่นั้นมีผู้ถือหุ้น 80 คน เข้าร่วมประชุม นับจำนวนหุ้นได้ 1 ใน 4 แห่งทุนของบริษัท ผู้ถือหุ้นนอกนั้นไม่มาประชุมและมีบุคคลอื่นซึ่งไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นแต่เป็นตัวแทนของบริษัทต่าง ๆ ที่เสนอขายรถยนต์รวม 10 คน เข้าร่วมประชุมออกความเห็นและออกเสียงลงคะแนนด้วย วันรุ่งขึ้นนายแดงผู้ถือหุ้นที่ไม่ได้มาประชุมได้ร้องต่อศาลขอให้เพิกถอนอนุมัติที่ประชุมใหญ่ ดังนั้น มติที่ประชุมใหญ่เรื่องซื้อรถยนต์ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และนายแดงผู้ถือหุ้นมีสิทธิร้องขอให้ศาลเพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่อ้างกล่าวหรือไม่

ธงคำตอบวิชา LA 308

ภาค 2/2525

ข้อ 1. ป.พ.พ.มาตรา 1050 บัญญัติว่า “การใด ๆ อันเป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น”

วินิจฉัย เนื่องจากห้างหุ้นส่วนนี้เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ข้อต่อสู้ของนายจันทร์ และนายพुरुจึงรับฟังไม่ได้ เพราะบุคคลภายนอกไม่อาจทราบได้ว่าใครมีอำนาจจัดการห้างได้บ้าง เนื่องจากไม่มีการจดทะเบียนไว้ และการที่นายอังคารไปซื้อไม้จากนายเสาร์ การซื้อไม้ก็อยู่ในวัตถุประสงค์ของห้างฯ และนายอังคารก็ได้นำไม้ชิ้นนั้นมาขายในกิจการของห้างหุ้นส่วนด้วย ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนจึงต้องรับผิดชอบร่วมกัน โดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้ อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น ตามมาตรา 1050

อนึ่ง แม้นายพुरुจะได้คัดค้านเรื่องการทำสัญญาซื้อไม้รายนี้ แต่นายอังคารไม่เชื่อฟังผลของการคัดค้านก็จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริตไม่ได้

ดังนี้ ข้าพเจ้าจะวินิจฉัยว่า ข้อต่อสู้ของนายจันทร์และนายพुरुรับฟังไม่ได้

ข้อ 2. ป.พ.พ.มาตรา 1087 บัญญัติว่า “อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ท่านว่าต้องให้เฉพาะผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดเท่านั้นเป็นผู้จัดการ”

ป.พ.พ.มาตรา 1088 บัญญัติว่า “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดผู้ใดสอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วน ท่านว่าผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบกันในบรรดาหนี้ทั้งหลายของห้างหุ้นส่วนนั้นโดยไม่จำกัดจำนวน....”

วินิจฉัย นายมนตรีเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด จึงไม่มีสิทธิจัดการห้าง ตามมาตรา 1087 แต่การที่นายมนตรีได้เข้าร่วมลงชื่อในสัญญาซื้อขายข้าวสารรายนี้ ถือว่าเป็นการสอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วนจำกัด จึงต้องรับผิดในหนี้ค่าข้าวสารรายนี้โดยไม่มีจำกัดจำนวนตามมาตรา 1088 และเมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดผิดนัดชำระหนี้ เจ้าหนี้ของห้างฯ มีสิทธิฟ้องเรียกหนี้จากนายมนตรีได้ทันที โดยไม่ต้องรอให้ห้างเลิก ส่วนนายเดชเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด จึงต้อง รับผิดในบรรดาหนี้สินของห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยไม่จำกัดจำนวน ตามมาตรา 1077 (2)

ดังนี้ ข้าพเจ้าจะวินิจฉัยว่า นายเดช และนายมนตรีจะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่ออายุ

ข้อ 3. บริษัทสินค้ำไทยจำกัด โดยนายจันทร์กรรมการผู้จัดการมีอำนาจกระทำการแทนบริษัทได้ทำสัญญาซื้อสินค้าตามวัตถุประสงค์ของบริษัทจากนายอังการหลังจากที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดและประกาศโฆษณาในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว สัญญาซื้อขายนั้นนายจันทร์ทำในนามของบริษัทสินค้ำไทย จำกัด โดยขอด้วยกฎหมาย หนี้ตามสัญญาเป็นหนี้ตามวัตถุประสงค์ของบริษัท เมื่อบริษัทผิคนัดชำระหนี้ นายอังการมีสิทธิฟ้องบริษัทสินค้ำไทยจำกัดให้ชำระหนี้ได้ แต่นายอังการไม่มีสิทธิฟ้องนายอาทิตย์ผู้เริ่มก่อการเป็นส่วนตัว เพราะบริษัทสินค้ำไทยจำกัดจดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดแล้ว นายอาทิตย์ผู้เริ่มก่อการพ้นจากความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1113 (คำพิพากษาฎีกาที่ 734/2502) อนึ่ง เมื่อบริษัทสินค้ำไทยจำกัด ได้จดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดแล้ว นายอังการผู้ถือหุ้นไม่มีสิทธิฟ้องบริษัทสินค้ำไทยจำกัด ขอให้ศาลเพิกถอนการที่ตนได้เข้าชื่อถือหุ้นโดยถูกหลงล่อฉ้อฉล เพราะต้องห้ามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1114

ข้อ 4. ตามกฎหมายผู้ถือหุ้นของบริษัทธุรกิจจำกัดเท่านั้นที่มีสิทธิเข้าประชุมใหญ่ บุคคลอื่นไม่มีสิทธิเข้าประชุมใหญ่ เพราะต้องห้ามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1176 ถึงแม้ว่าการประชุมใหญ่วิสามัญนั้น มีผู้ถือหุ้นมาระชุมนับจำนวนหุ้นได้ 1 ใน 4 แห่งทุนของบริษัทอันเป็นองค์ประชุมตามมาตรา 1178 และที่ประชุมลงมติเป็นเอกฉันท์ แต่เนื่องจากมีบุคคลอื่นมิใช่ผู้ถือหุ้นเข้าร่วมประชุมออกความเห็นและออกเสียงลงคะแนนด้วย มติที่ประชุมใหญ่เรื่องซื้อรถยนต์จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อนายแดงผู้ถือหุ้นร้องขอให้ศาลเพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่ดังกล่าวภายใน 1 เดือน นับแต่วันลงมติ ย่อมมีสิทธิทำได้ตามมาตรา 1195 (คำพิพากษาฎีกาที่ 89/2512)

ข้อสอบกระบวนวิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนและบริษัทภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2525

ข้อ 1. นายน้ำเงินลงทุน 2,000 บาท ให้นายทองซื้อลูกโป่งมาขายในงานวันราตรี นักกฎหมายรามฯ โดยตกลงกันว่าถ้าได้กำไรจะแบ่งกันคนละครึ่ง ดังนี้ นายน้ำเงินและนายทองได้ชื่อว่าตกลงกันตั้งห้างหุ้นส่วนอะไรหรือชนิดใดหรือไม่

ข้อ 2. อีฐ ปูน และทราย เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ต่อมาอีฐออกจากหุ้นส่วน โดยให้หินเข้ามาเป็นหุ้นส่วนแทน ซึ่งปูนและทรายให้ความยินยอม ดังนี้ อีฐและหินจะรับผิดชอบในหนี้สินของห้างหุ้นส่วนอย่างไร

ข้อ 3. เพชร เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบ พลอยเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบ ไพลินมิได้ลงทุนเป็นเงินแต่เป็นผู้มีฝีมือดีในเรื่องการตัดเย็บเสื้อผ้า ยินดีจะช่วยเหลือในการตัดเสื้อผ้าสำเร็จรูปขาย และตกลงกันว่าไพลินมิได้นำเงินมาลงทุน จึงจำกัดความรับผิดชอบไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้สินทั้งปวง และไปจดทะเบียนไว้เป็นหลักฐานให้ชื่อว่าห้างหุ้นส่วนจำกัดเพชรพลอย เมื่อดำเนินการไปห้างขาดทุน เจ้าหนี้จึงฟ้องหุ้นส่วนทั้งสามคน จงอธิบายความรับผิดชอบของคนทั้งสาม

ข้อ 4. กิม ถือหุ้น 100 หุ้น หุ้นละ 1,000 บาท ในบริษัททงนุช จำกัด ได้ชำระค่าหุ้นแล้ว หุ้นละ 500 บาท บริษัทให้ชำระค่าหุ้นอีกหุ้นละ 250 บาท กิมขายสินค้าให้แก่บริษัท บริษัทค้างชำระหนี้เป็นเงิน 20,000 บาท กิมจึงเสนอขายหุ้นให้แก่บริษัทหรือมิฉะนั้นก็หักค่าหุ้นที่เรียกร้องจากหนี้ที่ค้างบริษัท ดังนี้ ควรจะแนะนำกรรมการบริษัททงนุช จำกัดได้อย่างไร

ธงคำตอบ วิชา (LA 308)

ภาคฤดูร้อน/2525

ข้อ 1. นายนำเงินและนายทองเป็นหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน เพราะไม่ปรากฏในปัญหาว่ามีการจดทะเบียนแต่อย่างใด มีเพียงการลงทุนเพื่อซื้อลูกโป่งมาทำการค้าขายโดยนำเงินลงทุนด้วยเงินสด และนายทองลงทุนด้วยแรงงานเพื่อจะประสงค์แบ่งปันกำไรกัน (ป.พ.พ. มาตรา 1012, 1025)

ข้อ 2. อัฐแม้จะออกจากห้างหุ้นส่วนแล้วก็ตามแต่ก็ยังคงรับผิดชอบในหนี้สินของห้างที่เกิดขึ้นอยู่ก่อนที่อัฐจะออกจากห้างไป และย่อมรับผิดชอบในเวลาไม่เกิน 2 ปี นับแต่วันที่อัฐออกจากห้างหุ้นส่วนตาม ป.พ.พ.มาตรา 1068 แต่ถ้าเป็นหนี้ของห้างหุ้นส่วนที่เกิดขึ้นภายหลังที่อัฐออกไปจากห้างหุ้นส่วนแล้ว อัฐไม่ต้องรับผิดชอบ

ส่วนหนี้ต้องรับผิดชอบในบรรดาหนี้สินของห้างหุ้นส่วนที่เกิดขึ้นก่อนที่หนี้เข้ามาเป็นหุ้นส่วนตาม ป.พ.พ.มาตรา 1052

ข้อ 3. เพชร พลอย ไพลิน ต้องรับผิดชอบในหนี้ของห้างหุ้นส่วนเท่า ๆ กัน แม้ไพลินเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดแต่เมื่อไพลินลงทุนด้วยแรงงานจึงต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกับหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบตาม ป.พ.พ.มาตรา 1083, 1087, 1088

ส่วนพลอยนั้นยอมให้เอาชื่อของตนไประคนเป็นชื่อห้างหุ้นส่วน ดังนั้นจึงต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกเสมือนหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบ ตาม มาตรา 1081, 1082

ข้อ 4. ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1143 บัญญัติไว้ว่า “ห้ามมิให้บริษัทจำกัดเป็นเจ้าของถือหุ้นของตนเองหรือรับจําหน่ายหุ้นของตนเอง” ดังนั้น แม้ภิมจะเป็นเจ้านิขายสินค้าให้แก่บริษัทก็ตาม บริษัทจะรับซื้อหุ้นที่ภิมเสนอขายไม่ได้ นอกจากนั้นภิมจะขอหักหนี้กับบริษัทซึ่งเป็นหนี้ค้างชำระภิมอยู่ก็ไม่ได้เช่นเดียวกัน เพราะในการใช้เงินค่าหุ้นนั้นถือหุ้นจะหักหนี้กับบริษัทหาได้ไม่

ตามมาตรา 1119 วรรค 2 ที่บัญญัติว่า “ในการใช้เงินค่าหุ้นนั้น ผู้ถือหุ้นจะหักหนี้กับบริษัทหาได้ไม่”

กรรมการบริษัท จึงควรส่งค่าบอกกล่าวเตือนให้ภิมชำระค่าหุ้นตาม ป.พ.พ.มาตรา 1124

แปลวเทียบให้เลข รามคำแหงให้ทาง

• 3324 •